

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE
UNIVERSITATEA „1 DECEMBRIE 1918” DIN ALBA IULIA
FACULTATEA DE ȘTIINȚE ECONOMICE
DOMENIUL: CONTABILITATE

TEZĂ DE DOCTORAT (REZUMAT)

Conducător de doctorat,
Prof. univ. dr. Vasile BURJA

Doctorand,
Mărioara BUMBA (BELENEȘI)

ALBA IULIA
2015

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE
UNIVERSITATEA „1 DECEMBRIE 1918” DIN ALBA IULIA
FACULTATEA DE ȘTIINȚE ECONOMICE
DOMENIUL: CONTABILITATE

**PERSPECTIVE APROFUNDATE PRIVIND
RAPORTAREA FINANCIARĂ ȘI
PERFORMANȚA ECONOMICĂ
ÎNTR-O ECONOMIE BAZATĂ PE
CUNOAȘTERE**

Conducător de doctorat,
Prof. univ. dr. Vasile BURJA

Doctorand,
Mărioara BUMBA (BELENEȘI)

ALBA IULIA
2015

STRUCTURA REZUMATULUI TEZEI DE DOCTORAT

CUVINTE CHEIE	3
CUPRINSUL TEZEI DE DOCTORAT	4
INTRODUCERE	6
METODOLOGIA CERCETĂRII	8
CONȚINUTUL SUCCINT AL TEZEI	11
CONCLUZII, CONTRIBUȚII, LIMITE, DIRECȚII DE CERCETARE	15
BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ	24

CUVINTE CHEIE

Cunoaștere, economie bazată pe cunoaștere, contabilitate, active intangibile, comunicare financiară, guvernanță corporativă, stakeholders, raportare financiară voluntară, informație contabilă, imaginea entității economice, raportare capitalul intelectual, bune practici, transparență, divulgare, analiză de conținut, factori determinanți, teste statistice, performanță economică, valoare creată, dezvoltare durabilă, indicatori financiari, modelări econometrice.

CUPRINSUL TEZEI DE DOCTORAT

LISTA FIGURILOR.....	5
LISTA TABELELOR.....	6
LISTA ANEXELOR.....	8
Introducere.....	9
Metodologia cercetării.....	15
Cap. 1 ECONOMIA BAZATĂ PE CUNOAȘTERE.....	21
1.1. Cunoașterea – delimitări conceptuale.....	21
1.2. Categoriile de cunoștințe.....	26
1.3. Rolul cunoștințelor în economia contemporană.....	29
1.4. Economia bazată pe cunoaștere.....	31
1.4.1. Aspecte definitorii ale economiei bazate pe cunoaștere.....	31
1.4.2. Caracteristicile principale ale economiei bazate pe cunoaștere.....	35
1.4.3. România la trecerea către o economie bazată pe cunoaștere.....	38
Cap. 2 ROLUL CONTABILITĂȚII ÎN ECONOMIA BAZATĂ PE CUNOAȘTERE.....	44
2.1. Avuția materială și supremația invizibilului.....	44
2.2. Modelul tradițional de contabilitate versus contabilitatea în economia bazată pe cunoaștere.....	47
2.3. Obiective ale contabilității în economia bazată pe cunoaștere.....	51
2.4. Activele intangibile – resurse cheie în economia bazată pe cunoaștere. Poziționare în sfera contabilității.....	54
2.4.1. Definierea activelor intangibile.....	54
2.4.2. Recunoașterea activelor intangibile.....	57
2.4.3. Clasificarea activelor intangibile.....	64
2.4.4. Modele de evaluare a activelor intangibile.....	67
Cap. 3 RAPORTAREA FINANCIARĂ CLASICĂ VERSUS RAPORTAREA FINANCIARĂ ÎN ECONOMIA BAZATĂ PE CUNOAȘTERE.....	70
3.1. Aspecte fundamentale privind comunicarea financiară.....	70
3.1.1. Strategia comunicării financiare.....	72
3.1.2. Comunicare financiară în contextul guvernănei corporative.....	73
3.1.3. Teorii economice care stau la baza comunicării informațiilor financiare.....	74
3.2. Comunicare financiară prin situațiile anuale de raportare financiară.....	76
3.2.1. Situațiile financiare – definiție, obiectiv, structură.....	78
3.2.2. Caracteristicile calitative ale informațiilor prezentate în situațiile financiare.....	82
3.2.3. Utilizatorii informației contabile dezvăluită prin situațiile financiare.....	84
3.2.4. Raportarea financiară în viziunea IFRS.....	88
3.3. Raportarea financiară interimară și raportarea financiară voluntară.....	89
3.4. De la active clasice la cele bazate pe cunoaștere.....	94
3.4.1. Modele de măsurare a activelor bazate pe cunoaștere.....	101

3.4.2. Practici privind raportarea activelor bazate pe cunoaștere.....	108
3.5. Exemplu de bune practici privind raportarea capitalului intelectual în cazul a două entități străine.....	111
Cap. 4 PERFORMANȚA ECONOMICĂ – CRITERIU FUNDAMENTAL DE APRECIERE A VALORII CREATE ÎNTR-O ECONOMIE BAZATĂ PE CUNOAȘTERE	114
4.1. Performanța economică și crearea de valoare - abordări conceptuale	114
4.2. Performanța globală și crearea de valoare în spiritul dezvoltării durabile.....	122
4.3. Analiza performanței pe baza soldurilor intermediare de gestiune ...	126
4.4. Analiza performanței pe baza indicatorilor de cash-flow	129
4.5. Analiza performanței prin metoda ratelor	133
4.6. Analiza performanței pe baza valorii create	135
Cap. 5 DIVULGAREA CAPITALULUI INTELECTUAL ÎN RAPORTĂRILE FINANCIARE ȘI PERFORMANȚA ECONOMICĂ – STUDIU DE CAZ.....	141
5.1. Urmărirea comportamentului de divulgare al capitalului intelectual în raportarea anuală a entităților eșantionate.....	142
5.1.1. Stadiul actual al cunoașterii în domeniul divulgării capitalului intelectual.....	142
5.1.2. Metodologia cercetării. Formularea întrebărilor și ipotezelor de cercetare	145
5.1.3. Eșantionarea și colectarea datelor. Statistici descriptive privind gradul de divulgare a capitalului intelectual.....	154
5.1.4. Evoluție, diferențe, corelații – categorii de capital intelectual	162
5.2. Identificarea factorilor determinanți ai volumului de informațiilor divulgate cu privire la capitalul intelectual	166
5.3. Aprecierea performanței economice și financiare a entităților eșantionate – viziune asupra ramurii de activitate	183
5.4. Măsurarea și interpretarea indicatorilor utilizați în aprecierea performanței - exemplificare pe Zentiva S.A.	189
5.5. Studiu privind impactul divulgării capitalului intelectual asupra performanței economice a entităților	202
5.5.1. Construirea indicelui compozit de performanță a entităților	202
5.5.2. Analiza relației dintre gradul de divulgare a capitalului intelectual și nivelul de performanță al entității	211
Concluzii, contribuții personale, limite și perspective ale cercetării.....	218
1. Concluziile rezultatelor cercetării	218
2. Contribuțiile personale.....	226
3. Limitele cercetării.....	227
4. Direcțiile viitoare de cercetare.....	228
Bibliografie.....	229

INTRODUCERE

Ultimele decenii au demonstrat că există un interes crescând în literatura de specialitate în ceea ce privește investigarea raportării financiare a entității economice și a rolul său de reflectare a unei imagini fidele, furnizând informații calitative utile tuturor utilizatorilor. Abundența acestor cercetări sunt stimulate de contextul economic internațional, marcat de o dezvoltare computerizată fără precedent, de un flux și un circuit informațional infinit, cu o rapiditate uriașă, dar zdruncinat de crize financiare și economice apăsătoare.

Progresul tehnologic, comunicarea tehnologică, globalizarea și cerințele tot mai pretențioase ale actorilor pieței economice, a făcut ca informațiile și *cunoștințele* să reprezinte o marfă ca atare, de importanță deosebită, sau o componentă prețioasă a produselor și serviciilor tranzacționate pe piață. Omenirea se află la trecerea de la economia bazată pe industrie la cea bazată pe cunoaștere.

În *economia bazată pe cunoaștere* valoarea este rezultatul cunoașterii și al informațiilor. Cu accent pe active intangibile, economia bazată pe cunoaștere se caracterizează prin funcționarea relațională, digitală, virtuală, rapidă, iar cunoașterea este principalul factor de producție (Mansour, 2008). Profitul entităților economice este obținut cu precădere datorită ideilor, abilităților și talentului angajaților. Principalele fluxuri de numerar obținute sunt generate din investiții în intangibile mai mult decât din exploatarea tradițională a activelor fizice și a muncii relativ calificată. Entitățile economice investesc sume consistente în cercetare și dezvoltare, schimbare organizațională, crearea și întreținerea mărcii, perfecționarea angajaților și alte forme de active intangibile cu scopul de a dobândii avantaj competitiv și a crea valoare pentru toate părțile interesate, devenind astfel și ele *entități bazate pe cunoaștere*.

Rolul activelor intangibile în entitatea bazată pe cunoaștere este fundamental. În ciuda capacității lor evidente de creare a valorii, totuși, cazul privind capturarea și reprezentarea valorii în cadrul practicii contabile existente s-a dovedit foarte controversat. Pe o poziție privilegiată în raport cu activele fizice, dar îngrădite de restricții de „control” și „cost credibil” prevăzute de standardele contabile, ele scapă cuantificării și recunoașterii în situațiile financiare, ducând spre raportări financiare lipsite de principiul primordial al imaginii fidele. Absența lor din *situațiile financiare* tradiționale îi lasă pe investitori cu informații insuficiente pe baza cărora să ia decizii informate privind rezultatele/permanențele unei afaceri (trecute și viitoare). Lev (2001) consideră că lipsa unei raportări corecte a intangibilelor a dus probabil la „subevaluarea sistematică a intangibilelor” și, prin urmare, la nivelele diferite de investiții în aceste active de bază (Blaug și Lekhi, 2009).

În contextul prezentat, intervine în literatura de specialitate conceptul de *capital intelectual* (sau în literatura contabilă *active bazate pe cunoaștere*). Acesta reprezintă suma tuturor resurselor imateriale recunoscute sau nerecunoscute,

cunoștințe specifice angajaților, proprii organizației și despre parteneri, precum și intercorelațiile dintre ele, susceptibile să creeze valoare și avantaj competitiv, pentru că sunt unice și greu de imitat.

Importanța acordată de către cercetători capitalului intelectual rezultă din faptul că sistemele contabile actuale nu au un grad suficient de mare de reflectare al realității, iar instrumentele de evaluare oferite de către acestea sunt din ce mai puțin potrivite, în cazul entităților la care suportul bunăstării sunt activele intangibile. Prin urmare în permanență apar noi metode de măsurare, dar puține care sunt general valabile. Multitudinea de teorii și modele pentru măsurarea capitalului intelectual reflectă importanța acordată de către cercetători, precum și dificultatea de a găsi un model potrivit.

Problematica raportării financiare într-o manieră credibilă are influențe semnificative asupra valorificării informațiilor furnizate, pentru luarea deciziilor optime, de către toate părților interesate. În contextul unei economii bazate pe competiție, evaluarea performanțelor oricărei entități este imperios necesară. Dar simpla cunoaștere a unor rezultate favorabile nu reflectă întocmai performanța entității. Accentul cade acum pe crearea de valoare și nu pe concepte cum ar fi câștigurile sau profiturile, care erau până nu demult aspecte cheie specifice unei entități performante. O viziune globală a performanței este utilă în aprecierea fiecărei entități într-o economie bazată pe cunoaștere.

Dat fiind confruntările erei pe care o parcurgem, un studiul ancorat în problematica activelor bazate pe cunoaștere, a imaginii fidele furnizate prin raportarea financiară a entităților într-o economie bazată pe cunoaștere și performanța globală este de bun augur. Așa deci, teza de doctorat **„PERSPECTIVE APROFUNDATE PRIVIND RAPORTAREA FINANCIARĂ ȘI PERFORMANȚA ECONOMICĂ ÎNTR-O ECONOMIE BAZATĂ PE CUNOAȘTERE”** are scopul de a analiza și furniza un sistem cantitativ și calitativ de informații privind contabilizarea activelor intangibile și prezentarea acestora în raportările financiare într-o economie bazată pe cunoaștere, în vederea aprecierii globale a performanței entității bazate pe cunoaștere.

Motivația acestei alegeri se bazează pe faptul că această temă de cercetare se circumscrie întocmai vremurilor pe care le trăim. Neajunsurile modelului contabil tradițional aplicat în noua economie, cea bazată pe cunoaștere, face ca subiectul să devină tot mai incitant. Pe fondul globalizării și a internaționalizării piețelor de capital, satisfacerea informațională a investitorilor de pretutindeni trebuie să fie obiectivul oricărei raportări. Motivați de acest aspect, întindem studiul și asupra performanței entităților bazate pe cunoaștere de a crea valoare, având ca resursă de bază capitalul imaterial.

Subordonată scopului și motivației cercetării, structurarea lucrării se face în cinci capitole, primele patru tratând aspecte teoretice cu privire la economia bazată pe cunoaștere, rolul contabilității în această nouă economie, raportarea financiară și performanța economică în economia bazată pe cunoaștere, iar cel de al cincilea identifică corelațiile existente între nivelul capitalului intangibil al entităților românești și performanța acestora exprimată prin indicatori de rentabilitate, bursieri și de creare de valoare.

METODOLOGIA CERCETĂRII

Ca în oricare demers științific pasul inițial în elaborarea cercetării îl constituie poziționarea în sfera cunoașterii, atât a ariei generale de cercetare, cât și a domeniilor specifice. Astfel, prin aspectele abordate, lucrarea aparține științelor economice și are ca *arie generală de cercetare* problematica caracteristicilor contabilității, a modului în care este prezentată informația contabilă în raportarea financiară și performanța entităților în economia bazată pe cunoaștere. În acest mod, domeniul de cercetare îmbină și chiar extinde unele elemente specifice domeniului contabilitate cu a altor domenii socio-economice dintre care amintim: macroeconomie, microeconomie, management, analiza economică și financiară, statistica, econometria, piața de capital.

Obiectivul general al cercetării este cunoașterea rolului raportării financiare într-o economie bazată pe cunoaștere și impactul divulgării voluntare a capitalului intelectual asupra performanței economice a entităților.

Obiectivele specifice ale cercetării sunt următoarele:

- ☞ *Dimensionarea stadiului actual al cunoașterii referitor la economia bazată pe cunoaștere*
  - Analiza conceptelor *cunoaștere* și *economie bazată pe cunoaștere*;
  - Stabilirea caracteristicilor unei societăți fundamentate pe cunoaștere și identificarea proporțiilor între material și imaterial în economia bazată pe cunoaștere;
  - Stadiul economiei românești către o economie bazată pe cunoaștere;
- ☞ *Identificarea răspunsului la întrebarea: Care este rolul contabilității în economia bazată pe cunoaștere?*
  - Identificarea principalelor *caracteristici* și *obiective* ale contabilității în economia bazată pe cunoaștere, având ca bază de comparație modelul tradițional de contabilitate;
  - Înțelegerea *modelului de contabilitate bazat pe cunoaștere*, subliniind limitele celui tradițional;
  - Cercetarea principalelor aspecte privind definirea, recunoașterea, evaluarea și clasificarea *activelor intangibile* ca o componentă esențială și predominantă în economia bazată pe cunoaștere;
- ☞ *Compararea raportării financiare clasice cu raportarea financiară bazată pe cunoaștere*
  - Analiza raportării financiare clasice, prin prisma unor aspecte minime abordate cu privire la *comunicarea financiară*, situațiile financiare ca rezultat al comunicării financiare, raportarea interimară și oportunitățile raportării voluntare;
  - Analiza conceptului de *capital intelectual*, metode de măsurare și practici de raportare a acestuia;

- Înțelegerea importanței unei raportări potrivite entităților moderne, componente a unei economii total schimbate;
- ☞ *Analiza conceptului de performanță și crearea de valoare în contextul economiei bazate pe cunoaștere*
  - Analiza conceptului *performanță* și identificarea evoluției istorice a acestuia;
  - Prezentarea conceptului de performanță globală în contextul dezvoltării durabile;
  - Analiza la nivel teoretic a performanței pe seama soldurilor intermediare de gestiune, cash-flow-ului, ratelor și indicatorilor de creare de valoare;
  - Analiza conceptului *valoare creată* și identificarea mai multor valențe ale valorii;
  - Nuanțarea principalelor aspecte privind performanța și crearea de valoare în contextul dezvoltării durabile;
- ☞ *Identificarea răspunsului la întrebarea: În ce măsură perfecționarea situațiilor financiare prin furnizarea de informații privind investițiile imateriale poate contribui la o mai bună satisfacere a nevoilor informaționale ale utilizatorilor, reflectată în îmbunătățirea performanței?*
  - Investigarea *comportamentului de divulgare* a capitalului intelectual în raportarea anuală a entităților bazate pe cunoaștere;
  - Identificarea factorilor determinanți ai volumului de informații divulgate cu privire la capitalul intelectual;
  - Aprecierea performanței economice și financiare a entităților bazate pe cunoaștere;
  - Investigarea, analiza și interpretarea potențialelor corelații între gradul mediu de divulgare a capitalului intelectual și performanța entităților.

În ansamblu demersului științific, metodologia și perspectivele de cercetare au îmbinat coerent cercetarea calitativă cu cea cantitativă, perspectiva *descriptiv-conceptuală*, cu cea *empirică*. Prin urmare, la nivelul cercetării teoretice a căror rezultate au fost redată în capitolele 1-4 din lucrare, se remarcă o abordare de tip *deductiv*, pornind de la concepte și teorii existente la nivelul economiei bazate pe cunoaștere, a raportării financiare în această nouă economie și a performanței entităților care dictează substanța economiei cunoașterii.

În etapa de documentare și revizuire a literaturii de specialitate am recurs la numeroase lucrări de specialitate străine și autohtone, reglementări și standarde internaționale de contabilitate și raportare financiară. Analiza studiilor altor cercetători și concluziile la care aceștia au ajuns, oferă oportunitatea de a confirma sau de a contrazice opiniile lor și de a forma o imagine de ansamblu a problemicii, privită din mai multe puncte de vedere, întocmai pentru a elimina subiectivismul. Astfel, au fost consultate peste 200 de referințe bibliografice (cu trimitere în 291 note de subsol), constând în:

- ❖ cărți și lucrări publicate de autori în edituri – 79;

- ❖ articole și studii publicate în reviste de specialitate sau prezentate la diverse conferințe – 107;
- ❖ alte publicații (teze de doctorat, rezumate ale tezelor de doctorat, articole disponibile în format electronic) – 34;
- ❖ norme legislative naționale și internaționale – 7;
- ❖ resurse electronice (pagini web, link-uri) – 24.

Dacă în partea dedicată stadiului cunoașterii cercetarea este predominant *calitativă* (capitolele 1-4) în vederea fixării conceptelor fundamentale cercetării, în partea a doua, studiul (capitolul 5) se încadrează în aria cercetărilor *cantitative*, într-o abordare preponderent *inductivă*, utilizându-se metode interpretative pentru înțelegerea efectelor conjuncturilor economice asupra raportării capitalului intelectual și performanței entităților economice din domenii specifice economiei bazate pe cunoaștere.

În vederea atingerii obiectivului general și a celor specifice am utilizat următoarele metode de cercetare:

- *metoda descriptivă* folosită în revizuirea literaturii de specialitate naționale și internaționale și a legislației specifice referitoare la aspecte cu ar fi: cunoaștere, economie bazată pe cunoaștere, capital intelectual, informație contabilă, raportare financiară, performanța economică și financiară, prelucrare statistică, modelare econometrică;
- *metoda comparativă* utilizată în examinarea simultană a viziunilor multiple asupra conceptelor menționate anterior pentru a stabili asemănări și deosebiri, în scopul de a extrage puncte proprii de vedere;
- *studiul documentelor* de sinteză, de raportare financiară și nonfinanciară publicate de entitățile economice: situații financiare anuale, rapoarte anuale întocmite conform Regulamentului CNVM și cele emise voluntar, rapoarte de audit și alte rapoarte publicate (aferele exercițiilor 2010-2013), buletine lunare emise de BVB (anii 2006-2013), raportări periodice ale BNR (2010-2013);
- *metoda culegerii datelor* din documentele menționate anterior în scopul determinării indicatorilor de rentabilitate, bursieri și de creare de valoare care să reflecte performanța entităților;
- *analiza* aplicată în funcție de problematica abordată (asupra unui concept sau fenomen, *analiza de regresie* în modelarea econometrică, *analiza de conținut* pentru determinarea gradului mediu de divulgare al capitalului intelectual, *analiza în componente principale* pentru obținerea indicelui compozit de performanță);
- *reprezentarea grafică* utilizată pentru a surprinde (în cifre sau cuvinte cheie) esența conceptelor și rezultatele fenomenelor analizate, prin diagrame, figuri;
- *studiul de caz* întrebuițat pentru explorarea unor aspecte privind divulgarea capitalului intelectual, factorii care-o influențează, aprecierea performanței entităților pe ramuri de activitate și detaliat în

cazul unei entități, impactul unui anumit nivel de divulgare a capitalului intelectual asupra performanței entităților;

- *metoda observării neparticipative* pentru urmărirea corelațiilor dintre gradul mediu de divulgare a capitalului intelectual și unii factori contextuali și financiari, dintr-un punct de vedere (cel al determinării unui anumit nivel de divulgare) și indicele compozit de performanță, din celălalt punct de vedere (cel al impactului divulgării asupra performanței entităților);
- *metoda observării participative* utilizată în interpretarea rezultatelor cercetării empirice, exprimarea opiniilor și a propunerilor pe parcursul consemnării cercetării realizate.

Cu ajutorul celor 39 de reprezentări grafice, 65 de tabele și 9 anexe s-au evidențiat o serie de metode, modele și tehnici necesare înțelegerii economiei bazate pe cunoaștere, contabilității și raportării financiare în cadrul acesteia și performanței entităților rezultată în această nouă economie sau au fost sintetizate rezultatele cercetărilor empirice. De asemenea pentru prelucrarea statistică a datelor și analiza de regresie s-a optat pentru serviciile programului SPSS (*Statistical Package for the Social Sciences*), versiunea 20 și cele ale Eviews 8.1.

Diseminarea rezultatelor cercetării s-a realizat în cadrul următoarelor conferințe internaționale: EINCO Oradea (2012, 2013 și 2014), ECOTREND Târgu Jiu (2013), ICMEA Alba Iulia (2013 și 2014) și AMIS București (2015).

CONȚINUTUL SUCCINT AL TEZEI

În scopul unei redări coerente a rezultatelor cercetării și pentru facila înțelegere a aspectelor studiate am structurat teza de doctorat în 4 capitole teoretice fundamentate pe literatura de specialitate și un capitol cu caracter empiric ce dezvăluie practici contabile din spațiul economic românesc, precedate de „**Introducere**” și „**Metodologia cercetării**” și urmate de „**Concluzii, contribuții personale, limite și perspective ale cercetării**”.

Conceptualizarea noțiunii *cunoaștere*, urmată de o incursiune în literatură cu scopul de a urmări evoluția istorică a termenului și de a identifica varietatea cunoștințelor și rolul lor în dezvoltarea economică sunt primele aspecte surprinse în cel dintâi capitol al acestei lucrări denumit în mod generic „**Economia bazată pe cunoaștere**”. Obținerea și exploatarea eficientă a cunoștințelor reprezintă suportul economiei contemporane. Semnificația și caracteristicile economiei bazate pe cunoaștere le-am identificat studiind literatura autohtonă și străină, tot în paginile acestui capitol. În final, am examinat realizările României în scopul transformării economiei sale într-o economie bazată pe cunoaștere, urmărind îndeplinirea obiectivelor Strategiei Lisabona și Europa 2020.

În capitolul 2 „**Rolul contabilității în economia bazată pe cunoaștere**” ne-am propus să analizăm literatura de specialitate identificând limitele modelului

tradițional de contabilitate, urmând apoi să creăm premisele înțelegerii modelului de contabilitate bazate pe cunoaștere. Caracteristicile și obiectivele contabilității într-o economie bazată pe cunoaștere au fost și ele surprinse în acest capitol. Pentru a înțelege problematica contabilizării activelor bazate pe cunoaștere, am recurs și la prezentarea tratamentului contabil al intangibilelor în litera și spiritul standardelor contabile actuale, pornind de la definiție, clasificare, recunoaștere și metode de evaluare a activelor imateriale.

Aspecte privind comunicarea financiară, strategia și teoriile economice care stau la baza comunicării financiare sunt câteva aspecte dezbătute în capitolul 3, intitulat **„Raportarea financiară clasică versus raportarea financiară în economia bazată pe cunoaștere”**. Am considerat oportun să prezentăm apoi situațiile financiare ca rezultat al comunicării financiare – definire, obiectiv, structură. Pentru ca informațiile să fie cu adevărat utile am surprins într-un subcapitol caracteristicile calitative ale acestora, precum și utilizatorilor cărora li se adresează. Aici am avut în vedere și expunerea câtorva aspecte privind raportarea financiară în viziunea Standardelor internaționale de raportare financiară, raportarea interimară și cea voluntară.

În contextul comunicării financiare, credem că racordarea entităților românești la mediul concurențial internațional presupune nu numai elaborarea unor politici strategice de dezvoltare și creștere a performanțelor, ci și adoptarea unor strategii de comunicare bazate pe transparența, relevanța, inteligibilitatea, credibilitatea și comparabilitatea informațiilor, precum și utilizarea diverselor suporturi și căi de comunicare moderne care facilitează accesul în timp util și oportun a utilizatorilor de informație financiar-contabilă.

Același capitol aduce în discuție oportunitatea unei raportări financiare îmbunătățite care să corespundă entităților economice bazate pe cunoaștere – componente evidente ale noii economii. Pentru aceasta am trecut în revistă literatura de specialitate cu privire la activele bazate pe cunoaștere și a capitalului intelectual, modele de măsurare a acestora și nu în ultimul rând practici privind prezentarea acestor elemente în rapoartele financiare ale entităților, dând exemplu de bune practici în cazul a două entități străine.

Problematica performanței este una tot mai discutată în zilele noastre, realizarea acesteia fiind motivația existenței entității. În sprijinul acestei afirmații, am dezvoltat capitolul patru al lucrării **„Performanța economică – criteriu fundamental de apreciere a valorii create într-o economie bazată pe cunoaștere”** care prezintă aspecte teoretice cu privire la conceptul de performanță. Abordarea performanței din prisma valorii create, necesită definirea diferitelor tipuri de valoare întâlnite în literatura de specialitate, cu scopul de a reflecta legătura dintre conceptele valorii și performanța afacerii. Nu au fost omise nici cele trei categorii de informații decizionale relevante în cadrul procesului de creare de valoare, respectiv investiții, operațiuni și finanțare, subliniind importanța majoră a sistemului decizional din cadrul entității. Pentru o imagine de ansamblu asupra performanței, aceasta a fost analizată pornind de la aprecierea sa cu ajutorul soldurilor intermediare de gestiune, cash-flow-ului, ratelor și valoarea creată. Dar în stadiul actual de dezvoltare a economiei mondiale, accentul trece de pe

performanța financiară pe performanța globală, iar noi considerăm necesar ca performanța entității să fie dată nu numai de rezultatul indicatorilor financiari, ci și a celor de măsurare a performanței sociale și de mediu.

În final, ultimul capitol al tezei „**Divulgarea capitalului intelectual în raportările financiare și performanța economică – studiu de caz**” este aceea parte din cuprinsul studiului doctoral destinat contribuției personale și are un puternic caracter aplicativ. Prin investigație, analiză, testare statistică și modelare econometrică am încercat să răspundem unor serie de întrebări: *Entitățile cotate românești divulgă informații privind capitalul intelectual într-un volum superior activelor intangibile recunoscute în situațiile financiare? Care sunt factorii care influențează nivelul divulgării? Există corelații între creșterea nivelului de divulgare al capitalului intelectual și îmbunătățirea performanței economice și financiare a entității?*

Ca să răspundem acestor întrebări ne-am pornit la o cercetare exploratorie pe o perioadă de patru ani (2010-2013) a situațiilor financiare anuale, rapoartelor anuale și a altor rapoarte publicate voluntar de cele 38 de entități eșantionate (în analiza performanței și a corelațiilor numărul acestora s-a redus la 37), publicate pe site-ul Bursei de Valori București și pe site-ul propriu, utilizând ca metodă de cercetare *analiza de conținut*. În acest sens s-a realizat o construcție proprie formată din 72 de indicatori, în baza studiului literaturii de specialitate, grupați pe cele trei categorii cunoscute: câte 25, atât pentru capitalul uman, cât și pentru capitalul relațional și 22 pentru capitalul structural. Existența sau inexistența, precum și calitatea informațiilor referitoare la fiecare dintre indicatorii care descriu capitalul intelectual a primit un scor între [0:1]. Valoarea medie a tuturor scorurilor obținute semnifică mărimea gradului mediu de divulgare a capitalului intelectual.

A doua etapă a cercetării a constat în înțelegerea comportamentului companiilor românești cu privire la dezvăluirea informațiilor privind capitalul intelectual exploatat. Studiile anterioare au arătat că factorii ce determină gradul mediu de divulgare al capitalului intelectual pot fi grupați în mai multe categorii în raport de aria de referință. Astfel, dacă unii factori se pot cuprinde în categoria factorilor de piață sau a indicilor bursieri, alții vizează segmentul guvernantei corporative, după cum alții factori se referă la indicatorii de rentabilitate și de profitabilitate ai companiilor. Studiul nostru se preocupă de analiza acelor determinanți ai gradului mediu de divulgare al capitalului intelectual pentru entitățile selectate care pot fi cuprinși în categoria factorilor contextuali, financiari și nonfinanciari, după cum urmează: industria, structura acționariatului, secțiunea de tranzacționare, mărimea activului intangibil recunoscut în situațiile financiare, rentabilitatea (apreciată pe seama rentabilității activelor (Return on assets - ROA) corelată cu rata inflației) și nivelul valorii create măsurat prin indicatorii Valoarea economică adăugată și Valoarea de piață adăugată.

Tabelul următor sintetizează ipotezele formulate în identificarea factorilor determinați ai divulgării capitalului intelectual, testele statistice utilizate în verificarea gradului de adevăr a afirmației și validarea sau invalidarea ipotezei:

Enunțul ipotezei formulate	Testele statistice aplicate	Validare
H1: Nivelul de divulgare al capitalului intelectual este probabil să crească în timp.	Friedman și Wilcoxon-signed	Parțial
H2: Există diferențe la nivelul divulgării capitalului intelectual, pe categorii și pe total, în fiecare din cei 4 ani analizați.	Kruskal Wallis și Mann Whitney	Parțial
H3. Există o corelație între gradul de divulgare ale celor 3 categorii de capital intelectual (uman, relațional și structural)	Hi-pătrat	DA
H4a: Ramura de activitate influențează gradul mediu de divulgare al capitalului intelectual (GmCI).	Hi-pătrat	DA
H4b: Există diferențe la nivelul raportării capitalului uman între cele 6 ramuri de activitate.	Kruskal Wallis și Mann Whitney	DA
H4c: Există diferențe la nivelul raportării capitalului relațional între cele 6 ramuri de activitate.	Kruskal Wallis și Mann Whitney	DA
H4d: Există diferențe la nivelul raportării capitalului structural între cele 6 ramuri de activitate.	Kruskal Wallis și Mann Whitney	DA
H5a: Companiile ale căror valori mobiliare sunt deținute majoritar de investitori străini prezintă un grad mediu de divulgare a capitalului intelectual (GmCI) mai mare decât media.	T-Student	NU
H5b: Companiile ale căror valori mobiliare sunt deținute majoritar de investitori instituționali autohtoni prezintă un grad mediu de divulgare a capitalului intelectual (GmCI) mai mare decât media.	T-Student	NU
H5c: Companiile ale căror valori mobiliare sunt deținute majoritar de stat sau instituții guvernamentale prezintă un grad mediu de divulgare a capitalului intelectual (GmCI) mai mare decât media.	T-Student	DA
H5d: Companiile ale căror valori mobiliare sunt deținute majoritar de investitori persoane fizice prezintă un grad mediu de divulgare a capitalului intelectual (GmCI) mai mic decât media.	T-Student	DA
H5e: Structura acționariatului companiilor influențează gradul mediu de divulgare al capitalului intelectual.	Kruskall Wallis	DA
H6: Secțiunea de tranzacționare a instrumentelor financiare influențează gradul de divulgare al capitalului intelectual.	Kruskall Wallis	DA
H7a: Creșterea ratei imobilizărilor necorporale determină creșterea gradului mediu de divulgare al capitalului intelectual de la o perioadă la alta.	Coefficientul de corelație al lui Pearson	NU
H7b. Companiile care au o rată a imobilizărilor necorporale (r_{in}) mai mare de 1% prezintă un grad de divulgare al capitalului intelectual ($GmCI$) mai mare decât media.	T-Student	NU
H8: Companiile cu rata rentabilității economice (ROA) mai mare decât rata inflației (Ri) prezintă un grad mediu de divulgare al capitalului intelectual (GmCI) mai mare decât media.	T-Student	DA
H9: Companiile cu valoarea economică adăugată (EVA) pozitivă prezintă un grad mediu de divulgare al capitalului intelectual ($GmCI$) mai mare decât media.	T-Student	DA
H10: Companiile cu valoarea de piață adăugată (MVA) pozitivă prezintă un grad mediu de divulgare al capitalului intelectual ($GmCI$) mai mare decât media.	T-Student	NU

Etapă a treia în cercetarea empirică a constat în analiza și aprecierea performanței economice și financiare a 37 de entități (o entitate fiind eliminată din eșantion datorită capitalurilor proprii negative și a rezultatelor negative în toți cei 4 ani analizați), prin prisma indicatorilor de rentabilitate, creare de valoare și bursieri. Mai în amănunt, pentru o entitate s-a analizat și soldurile intermediare de gestiune, capacitatea de autofinanțare și fluxurile de numerar.

Ultima etapă a cercetării a vizat identificarea legăturii, sensului și intensității acesteia între nivelul de divulgare al capitalului intelectual și performanța entității, reflectată de un indicator agregat. Astfel, performanța entităților a fost măsurată printr-un indice compozit construit pe baza a nouă indicatori de măsurare a performanței entităților (Valoarea economică adăugată, Valoarea de piață adăugată, Rata de rentabilitate a fluxurilor de numerar, Valoarea lichidă adăugată, Rezultatul pe acțiuni, Coeficientul de capitalizare bursieră, Dividendul pe acțiuni, Rata rentabilității economice, Rata rentabilității financiare), utilizând analiza în componente principale multivariată specifică datelor de tip panel. Rezultatele empirice ale acestei analize a evidențiat existența a șase componente principale ce recuperează 95,35% din varianța variabilelor originale. Pe baza indicatorilor financiari rezultați din analiza în componente principale, s-a construit indicele compozit de performanță, care a fost scalat a lua valori între 0 și 100 (utilizând rangul percentilelor) și care a permis identificarea entităților după tipul lor de performanță. Astfel, s-au distins două clase de entități: 19 entități cu performanțe slabe, respectiv 18 entități cu performanțe bune.

Analiza ulterioară a impactului gradului de divulgare a capitalului intelectual și a componentelor sale asupra performanței entităților s-a realizat pentru toate entitățile, pentru entitățile cu performanțe slabe, respectiv pentru cele cu performanțe bune, prin rularea a 12 modele de regresie. Gradul de divulgare a capitalului intelectual este calculat ca și medie a capitalului relațional, structural și uman și este scalat a lua valori de la 0 la 100 utilizând rangul percentilelor, cu scopul uniformizării informațiilor dintre variabile. Concluziile rezultatelor obținute sunt formulate în secțiunea dedicată acestora.

În ultima parte a studiului am formulat principalele concluzii ale cercetării noastre și câteva dintre limitele analizei realizate, fiind interesați de continuarea cercetării în această arie și de dezvoltarea de alte direcții de investigare și analiză a topicului cercetării.

CONCLUZII, CONTRIBUȚII, LIMITE, DIRECȚII DE CERCETARE

Finalitatea demersului realizat se concretizează în plusul de valoare adus ariei de interes. Prin corelarea cercetării calitative cu cea cantitativă am pus în evidență cumulat valențele teoretice și aplicative ale economiei bazată pe cunoaștere cu ale sale caracteristici specifice, rolul contabilității și raportării financiare în cadrul acesteia și măsurarea performanței entităților care creează substanța noii economii.

Subiectul recunoașterii în raportarea financiară a tuturor activelor imateriale, denumite aici generic „capital intelectual”, a făcut obiectul unui număr impresionant de lucrări din sfera contabilității. Dar studiile nu s-au limitat doar la această sferă, întrucât, recunoscute sau nu, aceste resurse există și modul de exploatare și gestionare a lor oferă arie de interes managementului prin valoare.

În sprijinul cercetărilor anterioare vine și acest studiu doctoral a cărui obiectiv general a constat în evaluarea mărimii comunicării capitalului intelectual al unei entități, identificarea factorilor care conduc spre o mai mare transparență în ceea ce privește divulgarea acestei incomensurabile resurse și beneficiul pe care îl obține entitatea dispusă spre comunicare transparentă. Acest obiectiv general a fost atins datorită fragmentării sale în obiective specifice care au facilitat drumul cercetării și obținerea rezultatelor sale.

Concluziile rezultatelor cercetării

Motivația alegerii acestei teme de cercetare rezidă din interesul nostru în contabilitatea și raportarea financiară într-o economie bazată pe cunoaștere și descoperirea principalelor vulnerabilități și puncte nevralgice ale sistemului clasic, tradițional de contabilitate și de raportare financiară. Trăim într-o lume dinamică, în permanentă adaptare la noile tehnologii, dar totodată este o lume profund marcată de turbulențe generate de crizele financiare și economice care atrag după ele o seamă de schimbări ale percepției utilizatorilor asupra rolului și funcțiilor contabilității și a sistemului de raportare financiară.

Din punct de vedere teoretic-conceptual, contribuțiile aduse prin rezultatele cercetărilor efectuate, prin analiza calitativă a celor mai noi și relevante lucrări științifice în domeniu, pot fi localizate la nivelul întregii arii a problematicii cunoașterii și economiei bazate pe cunoaștere. Definirea conceptului de economie bazată pe cunoaștere, precum și identificarea celor mai relevante caracteristici au fost unul dintre obiectivele propuse pentru acest demers științific și a fost îndeplinit cu succes. S-a avut în vedere, de asemenea, și o evaluare a stadiului economiei României la trecerea spre o economie bazată pe cunoaștere, constatând o performanță modestă a țării noastre în raport cu celelalte țări recent aderente la Uniunea Europeană.

Specific economiei bazate pe cunoaștere este că generarea, diseminarea și exploatarea cunoștințelor reprezintă partea predominantă în crearea de bogăție. Cunoașterea a ajuns să joace un rol dominant în economia contemporană. Ea a devenit resursa economică principală, mai importantă decât resursele materiale și financiare. Din aceste considerente am apreciat oportună consultarea literaturii de specialitate în ceea ce privește definirea, natura, rolul și tipologia cunoștințelor.

Un lucru este cert, noua economie a apărut. Prin urmare, un nou model de afaceri cu forțe, cultură și mecanisme conductoare noi a apărut (modelul de afaceri bazat pe cunoaștere). Datorită unui nou model, componentele cheie ale modelului contabil trebuie reschițate. Modelul contabil convențional ar trebui schimbat de la unul industrial la unul bazat pe cunoaștere. Tehnologia este intensivă datorită economiei, la fel de mult ca și oamenii creativi, iar situațiile financiare ale

contabilității necesită reschităre. Un nou model de afaceri necesită informații contabile diferite și necesită ceea ce poate fi numit „Situatii Financiare bazate pe Cunoaștere”. Altfel spus, situațiile financiare bazate pe cunoaștere ar trebui să fie multidimensionale pentru a face față cerințelor unui nou model de afaceri și a unor utilizatori tot mai pretențioși. Acestea sunt concluziile desprinse din cercetarea care a avut acest obiectiv și a fost menționat la începutul acestei lucrări.

Practica a demonstrat că unele categorii de active sunt foarte dificil de captat în contabilitate, de măsurat și de cuantificat contribuția lor la crearea valorii adăugate. Prin urmare, contabilitatea și raportarea financiară se află acum în fața unor noi provocări privind recunoașterea, contabilizarea și raportarea acestor categorii de active, pe cât de vulnerabile și sensibil de cuantificat, pe atât de valoroase.

Analizând activele intangibile concluzionăm că una dintre provocările referitoare la contabilizarea și raportarea activelor bazate pe cunoaștere are în vedere natura extrem de delicată și chiar volatilă a unora dintre ele, precum și faptul că este dificilă identificarea unei relații directe între ele și indicatorii financiari, respectiv nu este facil a determina valoarea adăugată prin aportul acestor categorii de active imateriale.

Prin urmare suntem în acord cu Raj și Seetharaman (2012) care opinează că este nevoie de o revizuire a standardelor de contabilitate întrucât sistemul de raportare financiară din zilele noastre trebuie să furnizeze:

- informații la timp și într-o bază continuă în loc de rapoarte periodice;
- o raportare orientată spre viitor opusă celei clasice bazată pe informația istorică;
- evaluări fiabile ale informațiilor în valori juste mai degrabă decât bazate pe costuri istorice;
- informații furnizate via Internet și prin diverse alte căi moderne de comunicare în locul situațiilor redactate pe hârtie în formatul tradițional.

Berheci (2010) este de părere că evaluarea performanței entității bazată pe indicatori calculați pe baze istorice nu este suficientă și chiar în multe cazuri nerelevantă. Luând în considerare metode combinate de evaluare a entității putem surprinde și partea invizibilă a acesteia. S-a constatat că metodele bazate pe randament surprind valoarea globală a entității mai bine decât metodele bazate pe active. În acord fiind cu autorul am abordat evaluarea performanței companiilor cotate din ramuri de activitate reprezentative economiei bazate pe cunoaștere (Informații și comunicații, Arhitectură și inginerie, Cercetare-dezvoltare, Farmaceutice, Calculatoare și Îmbrăcăminte) din două sensuri:

- o abordare calitativă, menită să surprindă performanța nonfinanciară a companiilor eșantionate și să reflecte calitatea raportărilor financiare din perspectiva divulgării tuturor resurselor imateriale de care dispune compania și pe care le antrenează în procesul de creare de valoare. Cuantificarea gradului mediu de divulgare al capitalului

intelectual și testarea unor ipoteze care să explice factorii care influențează divulgarea au servit acestui scop;

- o abordare cantitativă, constând în calculul principalilor indicatori de rentabilitate, de creare de valoare și bursieri cu scopul de a aprecia performanța financiară a companiilor eșantionate.

Rezultatul studiului ne-a condus la concluzia că entitățile românești cotate din ramurile de activitate amintite mai sus, divulgă un volum scăzut de informații privind capitalul intelectual. Dintre cele trei categorii de capital intelectual, capitalul relațional are valoarea medie a divulgării cea mai ridicată, iar capitalul uman cea mai scăzută. Analizând comparativ sectoarele, entitățile farmaceutice publică rapoarte anuale mai detaliate, iar gradul lor de divulgare al capitalului intelectual este cel mai ridicat dintre toate sectoarele.

În general, informațiile publicate privind capitalul intelectual se identifică cu cerințele de publicare privind activele intangibile prevăzute de OMFP nr. 3055/2009 privind aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu directivele europene, modificat și completat până la 01.01.2014. De asemenea, de cele mai multe ori și cu precădere companiile din ramurile Informații și comunicații și Îmbrăcăminte întocmesc rapoarte anuale la limita prevederilor Regulamentului CNVM nr.1/2006 privind emitenții și operațiunile cu valori mobiliare, anexa nr. 32 „Model raport anual”, sărace în informații privind capitalul intelectual, iar când totuși aceste informații sunt întâlnite, ele sunt prezentate descriptiv, de-o manieră calitativă, dar superficială.

În ceea ce privește prezentarea informațiilor, la fel ca și Brennan (2001) am constatat că acestea sunt exprimate, în general, într-o formă discursivă. Puține sunt cazurile când informațiile privind capitalul intelectual sunt raportate cifric, iar acestea, îndeosebi, sunt cu referire la indicatori solicitați a fi publicați conform standardelor și reglementărilor contabile aplicabile.

Cei mai des întâlniți indicatori sunt cu referire la clienți și profilul lor, cota de piață, canalele de distribuție, imaginea/reputația entității, preocuparea față de mediul înconjurător, procesele manageriale, tehnologice și operaționale, structura organizațională, proprietatea intelectuală (brevete, mărci înregistrate, drepturi de autor), proiectele de cercetare, relații financiare, certificări/acreditări, numărul, diversitatea și educația angajaților, beneficiile acordate angajaților, satisfacția acestora, etc. Există și indicatori care nu se regăsesc deloc în rapoartele publicate de entități, ca de exemplu atitudinea, flexibilitatea, adaptabilitatea angajaților, loialitatea lor față de entitate, ori spiritul lor antreprenorial. Ne așteptam, ca printre cele mai puțin divulgate informații, să le regăsim pe acelea din sfera capitalului uman, din cauză că aceeași categorie de capital intelectual este cel mai puțin divulgată (poate din motive de confidențialitate). Între indicatorii analizați se remarcă cei care descriu capitalul relațional, atât ca frecvență, cât și în ceea ce privește calitatea informațiilor divulgate.

Pentru a identifica corelațiile dintre cele trei categorii de capital intelectual, evoluția divulgării lor în timp, precum și factorii care determină un anumit nivel de divulgare s-au emis în total 18 ipoteze de cercetare, dintre care: 11

ipoteze se validează, 5 nu se validează, iar 2 se validează parțial atât pe eșantion, cât și pe întreaga populație cu o probabilitate de 95%.

Referitor la prima ipoteză s-a arătat că capitalul relațional și structural evoluează într-un trend ascendent de la o perioadă la alta, ceea ce despre capitalul uman nu poate fi afirmat, decât cu o probabilitate de 90%. Ipoteza 2 dezvăluie că există diferențe la nivelul capitalului intelectual pe cele 4 categorii, în fiecare din cei patru ani analizați. Ca un exemplu, în anul 2010, cele mai apropiate nivele de raportare au fost între capitalul structural și uman, iar cele mai diferite între relațional și uman.

Afirmația că există o corelație între gradul de divulgare ale celor 3 categorii de capital intelectual (uman, relațional și structural) se adevărește în cazul eșantionului analizat, ceea ce creează premisa că transferul de cunoștințe între cele trei categorii de capital intelectual determină pentru entitate un plus de valoare.

S-a demonstrat că ramura de activitate influențează gradul mediu de divulgare al capitalului intelectual (GmCI). De asemenea, nivelul de raportare al celor trei categorii de capital (uman, relațional și structural) se prezintă diferit de la o ramură la alta. Statistic s-a demonstrat că cele mai apropiate nivele de raportare al capitalului relațional sunt cele din domeniile Arhitectură și inginerie și Îmbrăcăminte, iar cele mai diferite – între entitățile din domeniul Informații și comunicații, Cercetare și dezvoltare, Îmbrăcăminte, pe de o parte și Farmaceutice, pe de altă parte, dar și Informații și comunicații și Calculatoare.

Studiul a arătat că secțiunea de tranzacționare influențează gradul de divulgare al capitalului intelectual. Supoziția conform căreia exigențele diferite de la o secțiune de tranzacționare la alta cu privire la criteriile de tranzacționare a instrumentelor financiare pe piețele de capital ar influența gradul de divulgare al capitalului intelectual, a fost demonstrată. Entitățile a căror valori mobiliare sunt tranzacționate pe segmentul principal BVB divulgă mai multe informații privind capitalul intelectual decât cele ale căror valori mobiliare sunt tranzacționate pe piața RASDAQ. Modificarea în 2012 a cadrului de reglementare contabilă și de raportare financiară pentru entități a căror valori mobiliare sunt tranzacționate pe o piață reglementată nu a influențat gradul de divulgare al capitalului intelectual al entităților tranzacționate pe piața RASDAQ (considerată piață nereglementată în cadrul pieței de capital românești). Ne-am fi așteptat totuși, ca odată cu obligativitatea raportării după IFRS pentru entitățile tranzacționate pe piața reglementată să se simtă măcar o ușoară influență favorabilă în volumul informațiilor divulgate referitoare la capitalul intelectual și în cazul acestor entități.

Cercetarea ne-a condus la concluzia că nivelul de divulgare al capitalului intelectual nu este influențat de volumul activelor intangibile recunoscute în situațiile financiare, ci mai degrabă, credem noi, de politica de comunicare a entității. Structura acționariatului, influențează, în schimb, nivelul de divulgare al capitalului intelectual. De pildă, entitățile a căror proprietar este statul și instituții guvernamentale divulgă mai mult capital intelectual, iar cele a căror proprietate este străină, mai puțin. Acest rezultat este contrar așteptărilor noastre, dar explicabil datorită pieței de capital tinere din România, a cărei limite sunt inerente (chiar și în privința profilului investitorilor). Entitățile a căror proprietar este statul

și instituții guvernamentale sunt, în general, din domeniul farmaceutic și sunt entități mari, cu o vârstă de mai mult de jumătate de secol.

Rezultatele studiului vorbesc despre un grad de divulgare peste medie în cazul entităților a căror ROA este mai mare decât rata inflației. Deducem că nivelul de divulgare este influențat de rentabilitatea activelor, ca expresie a performanței economice, la fel ca și Fădur (2013).

Particularitatea acestui studiu este dată de asocierea dintre gradul mediu de divulgare al capitalului intelectual și indicatori de creare de valoare. Rezultatul arată că o entitate cu valoarea economică adăugată (EVA) pozitivă este susceptibilă să divulge un volum de informații referitoare la capitalului intelectual peste medie, însă nu același lucru se poate afirma în cazul indicatorului valoarea de piață adăugată (MVA). Acești indicatori moderni de apreciere a performanței, care prin însăși construcția lor ar trebui să exprime mărimea capitalului intelectual, se comportă diferit și anormal (MVA) din pricina specificului pieței de capital românești, credem noi.

Din analiza celor două companii străine am constatat că rapoartele de capital intelectual reprezintă pentru acestea o metodă de a comunica publicului strategia lor bazată pe cunoaștere și un instrument de management intern.

Pentru a atenua consecințele negative ale nerecunoașterii tuturor elementelor intangibile în situațiile financiare, ne exprimăm pentru divulgarea voluntară a informațiilor privind activele imateriale în rapoarte de capital intelectual, rapoarte anuale, cele privind responsabilitate corporativă sau măcar în notele explicative ale situațiilor financiare. Notele explicative ale situațiilor financiare considerăm că sunt un bun prilej de divulgare a capitalului intelectual într-o manieră calitativă, dar de ce nu și cantitativă, prin indicatori de măsurare identificați, până la o reglementare unanimă a acestei problematici.

De ce o entitate ar opta pentru o poziție cât mai transparentă față de proprii săi stakeholders? Răspunsul nostru la această întrebare este pentru a-și îmbunătăți performanța globală printr-o satisfacere mai bună a nevoii de informare a acestora și pentru a câștiga credibilitate. De pildă, cele cinci entități farmaceutice sunt cele mai performante dintre toate entitățile investigate. Ele sunt fruntașe și atunci când vorbim despre performanța nonfinanciară, măsurată aici prin gradul de divulgare al capitalului intelectual, dar și când ne referim la performanța financiară, apreciată în acest studiu prin indicatori de rentabilitate, creare de valoare și bursieri. Să existe oare vre-o legătură între gradul de divulgare a capitalului intelectual și performanța globală a entității? Răspunsul la această întrebare l-am identificat în ultima etapă a cercetării.

Din analiza performanței cu ajutorul indicatorilor financiari, am constatat că ramura de activitate Farmaceutice, urmată de Calculatoare se poziționează cel mai bine între sectoarele analizate. În medie, cele patru entități din sectorul Informații și comunicații sunt cele mai neperformante. S-a observat de asemenea, că în proporție de 75% dintre entități nu au capital împrumutat. Prin urmare ele nu beneficiază de efectul de levier. Creșterea gradului de îndatorare poate fi o măsură de îmbunătățire a rentabilității financiare. Din cele 23 de entități care obțin profit în perioada analizată, doar 8 distribuie dividende, în mod consecutiv pe cei patru ani

analizați. Conservarea profitului pentru reinvestire poate avea efect pozitiv în creșterea performanțelor financiare viitoare ale companiilor.

Abordând performanța printr-un cumul de indicatori am demonstrat în cazul entității analizate (Zentiva) căci chiar dacă rezultatul contabil este pozitiv în fiecare din cei trei ani analizați, indicatorii de creare de valoare arată că în anii 2011-2012 entitatea distruge valoare, ceea ce pune sub semnul întrebării performanța reală a entității.

În final, am completat cercetarea cu un studiu ce a avut drept principal obiectiv analiza relației dintre gradul mediu de divulgare al capitalului intelectual și performanța entităților. Cu acest prilej, ne-am dorit să identificăm dacă nivelul de divulgare a capitalului intelectual din anul precedent influențează performanța entităților din anul curent, și în ce sens.

Analiza de regresie bazată pe date de tip panel a evidențiat rezultate sensibil diferite. Astfel, analiza per total, pentru toate cele 37 de entități, pentru cei 4 ani considerați, a evidențiat faptul că gradul de divulgare al capitalului intelectual și componentele sale (capitalul relațional și uman) din anul anterior manifestă un impact pozitiv semnificativ statistic asupra performanțelor entităților din anul curent. Analiza infirmă o posibilă influență din partea capitalului structural.

Pentru entitățile cu performanțe scăzute, gradul de divulgare al capitalului intelectual dar și al capitalului relațional și structural din anul anterior influențează semnificativ și direct performanța entităților din anul curent, în schimb se infirmă o posibilă influență a capitalului uman asupra entităților cu performanțe slabe.

Pentru entitățile cu performanțe bune analiza empirică a evidențiat faptul că deși gradul de divulgare al capitalului intelectual și al componentelor sale au semnul pozitiv așteptat, confirmat atât de teoria economică, cât și de unele studii empirice, acestea nu manifestă un impact semnificativ statistic asupra nivelului de performanță a entităților cuprinse în studiul nostru. Se poate constata faptul că în cazul entităților cu performanțe foarte bune, gradul de divulgare a capitalului intelectual nu reprezintă un factor cheie, și mai degrabă sunt alți factori fundamentali de influență asupra performanțelor viitoare ale entităților.

Astfel putem concluziona faptul că gradul de divulgare al capitalului intelectual și al componentelor sale tinde să ajute entitățile cu performanțe slabe în a-și îmbunătăți rezultatele de la un an la altul. În schimb, entitățile cu rezultate bune și-au consolidat poziția favorabilă printr-un cumul de factori interni și externi, în structura cărora gradul de divulgare a capitalului intelectual nu ocupă un rol semnificativ. Conștienți de limitele inerente ale oricărui studiu, noi totuși credem că entitățile cu performanțe bune și în creștere se află într-o continuă competiție, iar publicarea voluntară a informațiilor în general, printr-o politică transparentă față de toate părțile interesate, reprezintă un factor de departajare.

Contribuțiile personale

Finalitatea oricărui demers științific este încununată de succes dacă rezultatul său îmbogățește aria științifică din a cărei gamă face parte cercetarea.

Suntem de părere că studiul nostru doctoral aduce plus valoare domeniului abordat, prin următoarele contribuții:

- Am realizat o sinteză critică a literaturii de specialitate referitoare la concepte precum cunoașterea, economia bazată pe cunoaștere, capital intelectual, raportare financiară în economia bazată pe cunoaștere, măsurarea performanței economice a entităților;
- Am construit o legătură logică între conceptele raportare financiară – comunicare – creare de valoare – măsurarea performanței, în baza analizei stadiului cunoașterii;
- Am realizat o examinare a stadiului economiei românești către o economie bazată pe cunoaștere, urmărind îndeplinirea obiectivelor Strategiei Lisabona și Europa 2020;
- Am formulat obiectivele contabilității într-o economie bazată pe cunoaștere;
- Am optat pentru construirea „unui model de Situații financiare bazat pe cunoaștere” în scopul reflectării fidele a poziției financiare și performanței entităților timpurilor noastre;
- Am formulat propria definiție a capitalului intelectual pe care o lansăm dezbaterii publice;
- Am furnizat două exemple de bune practici privind raportarea capitalului intelectual în cazul a două companii străine;
- Am realizat un studiu de caz referitor la divulgarea capitalului intelectual în raportările financiare și performanța economică;
- Am identificat sectoarele de activitate generatoare de valoare adăugată preponderent pe bază de cunoștințe;
- Am identificat 72 de indicatori prin a căror cuantificare se poate aprecia nivelul capitalului intelectual divulgat;
- Ne-am exprimat în favoarea unei comunicări voluntare de o manieră transparentă a capitalului intelectual, demonstrând că entitățile cu un grad ridicat de divulgare au și un nivel al performanței bun;
- Am arătat că în aprecierea performanței, indicatorii de creare de valoare reflectă cel mai real performanța entităților bazate pe cunoaștere;
- Am elaborat 12 modele econometrice, identificând corelații între gradul mediu de divulgare al capitalului intelectual și al componentelor sale și performanța economică a entităților.

Lucrarea vine să confirme unele ipoteze de cercetate anterioare referitoare la factori susceptibili să influențeze gradul de divulgare al capitalului intelectual, dar testarea legăturii dintre nivelul de divulgare și indicatori de creare de valoare face parte din aspectul original al acestui studiu.

Limitele cercetării

Considerăm că prin intermediul acestui demers științific o bună parte a obiectivelor propuse a fost atinsă și considerăm că cercetarea noastră va aduce

progrese remarcabile contabilității din economia bazată pe cunoaștere, dar mai știm, de asemenea, că datorită limitelor inerente oricărei cercetări științifice, aceasta nu a reușit să epuizeze multiplele valențe pe care domeniul de interes le manifestă.

Expunem în cele ce urmează principalele limite ale cercetării noastre:

- formarea eșantionului entităților analizate;
- mărimea relativ mică a eșantionului;
- selectarea celor 72 de indicatori grupați pe cele trei structuri de capital intelectual (care poate fi subiectivă ca orice viziune proprie);
- colectarea datelor din rapoartele anuale (riscuri inerente analizei de conținut);
- formularea ipotezelor de cercetare;
- configurația modelelor econometrice, în sensul selectării și grupării variabilelor;
- modalitatea de prelucrare statistică a datelor.

Direcțiile viitoare de cercetare

Perspectivile viitoare de cercetare derivă din limitele actualei cercetări și din dorința de a aprofunda și mai mult acest domeniu vast al raportării entităților din economia bazată pe cunoaștere, precum și valorificarea informațiilor furnizate de acestea.

În viitor ne propunem să:

- extindem eșantionului și la alte entități din aceleași sectoare ale economiei, dar din țări diferite, pentru a putea analiza comparativ gradul de divulgare a capitalului intelectual de entități aparținând unor țări dezvoltate în raport cu entitățile din țările emergente;
- identificarea unui model nou de măsurare și raportare a capitalului intelectual, care să vină în sprijinul managerilor și investitorilor.

Identificarea factorilor care conduc către un nivel sporit de divulgare a capitalului intelectual trebuie să ajungă în atenția:

- managerilor entităților economice în sprijinul conștientizării avantajului competitiv pe care-l dobândesc prin comunicarea transparentă a resurselor conducătoare spre bogăție;
- normalizatorului contabil în sprijinul îmbunătățirii raportării financiare a activelor intangibile.

Credem că studiul nostru oferă perspective aprofundate asupra problemelor de raportare a capitalului intelectual și a rolului pe care trebuie să și-l asume raportarea financiară a entităților economiei bazate pe cunoaștere, pentru ca informația furnizată să corespundă calitativ și să reflecte întocmai poziția și performanța entităților, astfel încât utilizatorii să fie bine informați înainte de luarea deciziilor. Suntem de părere că, prin complexitatea abordării problematicilor, cercetarea noastră adaugă valoare nivelului de cunoștințe din acest domeniu.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

1. Cărți și lucrări de autor în edituri

1. Achim M.V. și Borlea S.N., *Analiza financiară a entității economice*, Editura Risoprint, Cluj-Napoca, 2012.
2. Albu C.N., Albu N., Feleagă L. (coord.), *Contabilitate, control și guvernanta: Liber Amicorum în onoarea Profesorului Niculae Feleagă*, Editura Economică, București, 2012.
3. Anghel I. (coord.), *Evaluarea întreprinderii*, Editura Economică, București, 2010.
4. Archibugi D. și Lundval B.A., *The Globalizing Learning Economy*, Oxford University Press, Oxford, 2001.
5. Balaciu D.E., *Contabilitate creativă*, Editura Universității din Oradea, 2012.
6. Bătrâncea I., Bătrâncea M., Barb A., Todea N., *Analiza diagnostic și evaluarea societăților comerciale*, Editura Dacia, 1998.
7. Bătrâncea M. și Bătrâncea L.M., *Analiza financiară a întreprinderii*, Editura Risoprint, Cluj-Napoca, 2005.
8. Berheci M., *Valorificarea raportărilor financiare: sinteze contabile: teorie, analize, studii de caz*, Editura CECCAR, București, 2010.
9. Bogdan V., Popa D.N., Farcane N., Boloș M.I., *Raportarea financiară la nivelul grupurilor de societăți*, Editura Economică, București, 2011.
10. Burja C., *Analiză economico-financiară: aspecte metodologice și aplicații practice*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2009.
11. Bușe L., *Analiza economico-financiară*, Editura Economică, București, 2005.
12. Caby j. și Hirigoyen G., *La creation de Valeur de l'entreprise*, Collection Connaissance de la Gestion, Economica, Paris, 1997.
13. Ciora C., *Analiza performanței prin creare de valoare*, Editura Economică, București, 2013.
14. Cohen J.A., *Imobilizările necorporale - Evaluare și Beneficii Economice*, Editura Irecson, București, 2008.
15. Constantin S., *Analiza diagnostic și evaluarea întreprinderii*, Editura Universității Transilvania din Brașov, Brașov, 2008.
16. Cotleț D., Megan O., Pistol I., *Raportările financiare ale entităților economice*, Editura Mirton, Timișoara, 2007.
17. Davenport T.H. și Prusak L., *Working knowledge*, Harvard Business School Press, Boston, 2000.
18. Dăianu D., Panca B., Pâslaru D., Țurlea G., Voinea L., *România - o evaluare a îndeplinirii Agendei Lisabona*, Raport al GEA, din cadrul Societății Române de Economie, București, 2004.
19. Deprez M. și Duvant M., *Analyse financière*, 3e édition, Casteilla, Paris, 1995.
20. Despres C. și D. Chauvel, *Knowledge Horizons*, Heinemann: Butter Worth, U.K., 2000.
21. Durand, J., *Les formes de la communication*, Paris, Dunod, 1981.
22. Eros-Stark L. și Panta I.M., *Analiza situației financiare a firmei*, Editura Economică, București, 2001.
23. Edvinsson L. și Malone M.S., *Intellectual Capital: The proven way to establish your company's real value by measuring its hidden values*, London: Judy Piatkus Publishers, 1997.
24. Feleagă L. și Feleagă N., *Contabilitate financiară. O abordare europeană și internațională, Volumul 1, Contabilitate financiară fundamentală. Contabilitatea ca joc social* – ediția a doua, Editura Economică, București, 2007a.
25. Feleagă L. și Feleagă N., *Contabilitate financiară. O abordare europeană și internațională, Volumul 2, Contabilitate financiară aprofundată. Elemente de inginerie contabilă în contextul referențialului internațional* – ediția a doua, Editura Economică, București, 2007b.
26. Feleagă N., *Tratat de contabilitate financiară*, Editura Economică, București, 1998.
27. Feleagă N. și Malciu L., *Politici și opțiuni contabile. Fair Accounting versus Bad Accounting*, Editura Economică, București, 2002.
28. Feleagă N. și Malciu L., *Provocările contabilității internaționale la cumpăna dintre milenii. Modele de evaluare și investiții imateriale*, Editura Economică, București, 2004.

29. Feleagă N. și Malciu L., *Recunoaștere, evaluare și estimare în contabilitate internațională*, Editura CECCAR, București, 2004.
30. Forbes D., *Creating Education Cities In The New Global Knowledge Economy*, Flinders University, Adelaide, Australia, 2005.
31. Freeman R.E., *Strategic Management: A stakeholder approach*. Boston, Editura Pitman, 1984.
32. Gordon V.S. și Russell L.P., *Proprietatea intelectuală – evaluare, exploatare și daune pentru contrafaceri*, traducere Prims Grup, Editura Irecson, București, 2008.
33. Helfert E.A., *Tehnici de analiză financiară, ghid pentru crearea valorii*, ediția a XI-a, Editura BMT Publishing House, București, 2006.
34. Horomnea E., *Fundamentele științifice ale contabilității. Doctrină. Concepte. Lexicon*, Editura Tipo Moldova, Iași, 2008.
35. Jianu L., *Evaluarea, prezentarea și analiza performanței întreprinderii*, Editura CECCAR, București, 2007.
36. Joint Research Centre – European Commission, *Handbook on Constructing Composite Indicators: Methodology and User Guide*, OECD publishing, 2008.
37. Jones A.B., *Knowledge Capitalism-Business, Work and Learning in the New Economy*, Oxford University Press, Oxford, 1999.
38. Jula D. și Jula N., *Modelare economică. Modele econometrice și de optimizare*, Editura Mustang, București, 2010.
39. Kotler P., *Marketingul de la A la Z*, Editura CODECS, București, 2004.
40. Lungu C.I., *Teorie și practici contabile privind întocmirea și prezentarea situațiilor financiare*, Editura CECCAR, București, 2007.
41. Malciu L., *Cererea și oferta de informații contabile*, Editura Economică, București, 1998.
42. Malciu L., *Contabilitate aprofundată*, Editura Economică, București, 2000.
43. Minu M., *Contabilitatea ca instrument de putere*, Editura Economică, București, 2002.
44. Mironiuc M., *Analiză economico-financiară. Performanță. Poziție financiară. Risc*, Editura Universității Alexandru Ioan Cuza, Iași, 2009(a).
45. Mironiuc M., *Analiza economico-financiară*, Editura Libris, Iași, 2006.
46. Moscviciov A., *Raportarea și analiza financiară a întreprinderilor românești din industria informatică*, Editura Risoprint, Cluj Napoca, 2011.
47. Niculescu M., *Diagnostic global strategic, Vol.2, Diagnostic financiar*, Editura Economică, București, 2003.
48. Nicolescu O. și Nicolescu L., *Economia, firma și managementul bazate pe cunoștințe*, Editura Economică, București, 2005.
49. Nunnally J.C., *Psychometric theory*, (2nd ed.), New York: McGraw-Hill, 1978.
50. Păvăloaia W. și Păvăloaia D., *Diagnosticul și evaluarea întreprinderii*, Editura Tehnopress, Iași, 2006.
51. Pântea I.P., *Managementul contabilității românești*, volum 2, Editura Intelcredo, Deva, 1998.
52. Petcu M., *Analiza economico-financiară a întreprinderii*, Editura Economică, București, 2003.
53. Drucker P., *The age of discontinuity: Guidelines to our changing society*, New York: Harper & Row, 1969.
54. Drucker P., *Post-capitalist society*. Butterworth-Heinemann, Oxford, 1993.
55. Petrescu S., *Analiză și diagnostic financiar-contabil. Ghid teoretico-aplicativ*, Editura CECCAR, București, 2008.
56. Polanyi M., *The tacit dimension*, Second Edition, Anchor Books, New York, 1967.
57. Popa A.F. și Pitulice C., *Studii practice privind aplicarea Standardelor Internaționale de Raportare Financiară în România*, Editura ContaPlus, 2007.
58. Popa (Lezeu) D. și Meșter C., *Analiză economico-financiară: elemente teoretice și aplicații practice*, Editura Universității din Oradea, 2006.
59. Popa D., *Diagnosticul și evaluarea întreprinderilor. Note de Curs*, Universitatea din Oradea, 2010.
60. Ristea M., Olimid L., Calu D.A., *Sisteme contabile comparate*, Editura CECCAR, București, 2006.
61. Robu V., Anghel I., Șerban E.C., *Analiza economico-financiară a firmei*, Editura Economică, București, 2014.

62. Sabău G., *Societatea cunoașterii. O perspectivă românească*, Editura Economică, București, 2001.
63. Săvescu D. și Budală A., *Proprietatea intelectuală în România și în unele țări din UE*, Editura Lux Libris, Brașov, 2008.
64. Siminică M., *Diagnosticul financiar al firmei*, Editura Universitaria, Craiova, 2008.
65. Smith G.V. și Parr R.L., *Proprietatea intelectuală – evaluare, exploatare și daune pentru contrafaceri*, traducere Prims Grup, Editura Irecson, București, 2008.
66. Solomon D.C., *Analiza diagnostic și evaluarea performanței economic-financiare a întreprinderilor comerciale*, Editura Alma Mater, Bacău, 2010.
67. Spătaru L., *Analiza economico-financiară*, Editura Economică, București, 2010.
68. Stan S.V., Anghel I., Gruzniczki V., *Capitalul intelectual al întreprinderii: evaluarea proprietății intelectuale și a altor active necorporale*, Editura Universității „Petru Maior”, București, 2006.
69. Stewart T.A., *Intellectual Capital: The New Wealth of Organizations*. New York: Doubleday/Currency, 1997.
70. Sveiby K.E., *The new organisational wealth: Managing and measuring knowledge based assets*, San Francisco: Berrett Koehler, 1997.
71. Stewart T., *The Wealth of Knowledge*, New York: Doubleday, USA, 2001.
72. Tabachnick B. G. și Fidell L.S., *Using multivariate statistics*, New York: Harper and Row, USA, 1989.
73. Tabără N. și Briciu S. (coord.), *Actualități și perspective în contabilitate și control de gestiune*, Editura Tipo Moldova, Iași, 2012.
74. Tabără N., Horomnea E., Mircea M.C., *Contabilitate Internațională*, Editura Tipo Moldova, Iași, 2009.
75. Teece D.J., *Managing Intellectual Capital: Organizational, Strategic and Policy Dimensions*, Oxford, Oxford University Press, 2000.
76. Toffler A., *Puterea în mișcare*, Editura Antet, Oradea, 1995.
77. Van Greuning H., *Standarde internaționale de raportare financiar. Ghid practic*, București, Editura Irecson, 2009.
78. Vâlceanu G., Robu V., Georgescu N., *Analiză economico-financiară*, Ediția a doua, revizuită și adăugită, Editura Economică, București, 2005.
79. *** *Standardele Internaționale de Raportare Financiară (IFRS)*. Norme oficiale emise la 1 ianuarie 2009, Editura CECCAR, București, 2009.

2. Studii și articole în reviste de specialitate sau prezentate la conferințe

1. Abeyskera I., „Intellectual capital and knowledge management: two sides of the same coin”, in *Economic Review*, Colombo, April/June, Feature, vol. 27, nr. 01-03, 2001, pp. 31-33.
2. Abeyskera I.K., „Intellectual capital reporting between a developing and developed nation”, in *Journal of Intellectual Capital*, vol. 8, nr. 2, 2007, pp. 329 – 345.
3. Abeyskera I., „Intellectual capital disclosure trends: Singapore and Sri Lanka”, in *Journal of Intellectual Capital*, vol. 9, nr. 4, 2008, pp. 723-737.
4. Abeyskera I. și Guthrie J., „Human capital reporting in a developing nation”, in *British Accounting Review*, vol. 36, nr. 3, 2004, pp. 251–268.
5. Abeyskera I. și Guthrie J., „An empirical investigation of annual reporting trends of intellectual capital in Sri Lanka”, in *Critical Perspectives on Accounting*, vol. 16, nr. 3, 2005, pp. 151-163.
6. Akerlof G.A., „The Market for „Lemons”: Ouality Uncertainty and the Market Mechanism”, în *Readings in Microeconomics*, Time Mirror/Mosby College Publishing, 1986, pp. 275-296.
7. Al-Hamadeen R. și Suwaidan M., „Content and Determinants of Intellectual Capital Disclosure: Evidence from Annual Reports of the Jordanian Industrial Public Listed Companies”, in *International Journal of Business and Social Science*, vol. 5, nr. 8, July 2014, pp. 165-175.
8. Andone I., „Valoarea cunoașterii în societatea bazată pe competiție”, în *Revista Informatică Economică*, nr. 1 (25)/2003, pp. 7-13.
9. Anghel I., „Analiza și evaluarea capitalului intelectual și a activelor necorporale”, în *Revista de Economie Teoretică și Aplicată*, nr. 3, 2008, pp. 75-84.

10. Avram (Boitoș) C. și **Beleneși (Bumba) M.**, „Performance-reliability – The Main Subject of the Banking Analysis of the Credited Societies”, în *Analele Universității „Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu*, Seria Economică, nr. 6/2013, pp. 21-27.
11. Banerjee A., „Linkage between Economic Value Added and Market Value: An Analysis”, in *Vikalpa*, vol. 25, nr. 3, July-September 2000, pp. 23-36.
12. Beattie V. și Thomson S.J., „Lifting the Lid on the Use of Content Analysis to Investigate Intellectual Capital Disclosures”, School of Management and Languages, Discussion Paper Series in Accountancy & Finance, ISSN 1741-8232, September 2006, <http://www.sml.hw.ac.uk/documents/dp2006-af01.pdf>.
13. **Beleneși M.**, Popa D., Chira A.O., Avram C., „Financial Communication and Intellectual Capital Reporting Practices”, în *Analele Universității din Oradea. Științe Economice*, volumul 1/2014, pp. 563-572, <http://anale.steconomieoradea.ro/volume/2014/n1/059.pdf>.
14. **Beleneși M.**, Bogdan V., Popa D., „Measures Investigating the Characteristics of Accounting in Knowledge-based Economy. Study Regarding the Evolution of the Romanian ICT Industry in 2007-2011”, in *The Annals of the University of Oradea. Economic Sciences*, vol. 1, 2nd issue/December 2013, pp. 485-497, <http://anale.steconomieoradea.ro/volume/2013/2nd-issue-december-2013.pdf>.
15. Bhasin M.L., „Measurement and Disclosure of Intellectual Capital: Evidence from a Developing Country”, in *International Journal of Finance and Accounting*, vol. 1, nr. 5, 2012, pp. 82-93.
16. Bogdan V., Balint Platon J., Farcaș M., „Intellectual capital reporting and disclosure in the annual reports of Romanian manufacturing listed company – theoretical framework”, in *The Annals of The University of Oradea. Economic Series – Selected Papers – Special Edition – 20 years of Academic Economic Education in Oradea*, 2011, pp. 275-283, <http://anale.steconomieoradea.ro/volume/2011/special/022.pdf>.
17. Bogdan V., Platon J., Popa D.N., „Intellectual capital reporting and disclosure in the annual reports of romanian manufacturing listed companies – methodology and discussion of results”, in *The Annals of the University of Oradea. Economic Sciences*, vol. 1, issue 2, 2011, pp. 466-476, <http://steconomieoradea.ro/anale/volume/2011/n2/065.pdf>.
18. Bogdan V., Popa D., **Beleneși M.**, „Accounting in Knowledge-based Economy. The Case of the Romanian ICT Industry”, in *The Annals of the University of Oradea. Economic Sciences*, vol. 1, 2nd issue/December 2013, pp. 498-511: <http://anale.steconomieoradea.ro/volume/2013/2nd-issue-december-2013.pdf>.
19. Bontis N., „Intellectual capital disclosure in Canadian corporations”, in *Journal of Human Resource Costing & Accounting*, vol. 7, nr. 1, 2003, pp. 9 - 20.
20. Bontis N., „Intellectual capital: an exploratory study that develops measures and models”, in *Management Decision*, vol. 36, nr. 2, 1998, pp. 63-76.
21. Bontis N., „Assessing knowledge assets: a review of the models used to measure intellectual capital”, in *International Journal of Management Reviews*, vol 3, 2001, pp. 41-60.
22. Bontis N., „National Intellectual Capital Index: A United Nations initiative for the Arab region”, in *Journal of Intellectual Capital*, vol. 5, nr. 1, 2004, pp. 13-39.
23. Bontis N., Dragonetti N.C., Jacobsen K., Roos R., „The Knowledge Toolbox: A Review of the Tools Available to Measure and Manage Intangible Resources”, in *European Management Journal*, vol. 17, nr. 4, 1999, pp. 391-402.
24. Bozzolan S., Favotto F., Ricceri F., „Italian annual intellectual capital disclosure: an empirical analysis”, in *Journal of Intellectual Capital*, vol. 4, nr. 4, 2003, pp. 543-558.
25. Brătianu C., „Un model de analiză a capitalului intelectual organizațional”, in *Management & Marketing Journal*, nr. 3/2006, pp. 17-32.
26. Brennan N., „Reporting intellectual capital in annual reports: evidence from Ireland”, in *Accounting, Auditing and Accountability Journal*, vol. 14, nr. 4, 2001, pp. 423 - 436.
27. Briciu S., Căpușeanu S., Căprariu A.E., „Optimizarea profitului în condiții de criză”, în *Economie teoretică și aplicată*, vol. XX (2013), nr. 6 (583), pp. 57-73.
28. Brooking A., „The management of intellectual capital”, in *Long Range Planning*, vol. 30, nr. 3, 1997, pp. 364-365.
29. Brown L.D. și Pinello A.S., „To what Extent Does the Financial Reporting Process Curb Earnings Surprise Games?”, in *Journal of Accounting Research*, Dec 2007, vol. 45, nr. 5, pp. 947-981.

30. Brüggen A., Vergauwen P., Dao M., „Determinants of intellectual capital disclosure: evidence from Australia”, in *Management Decision*, vol. 47, nr. 2, 2009, pp. 233-245.
31. Bukh P.N.D., Larsen H.H., Mouritsen J., „Constructing intellectual capital statements”, in *Scandinavian Journal of Management*, vol. 17, nr. 1, March 2001, pp. 87–108.
32. Burja C., „Human Capital’s Impact on the Performance of Romani an Knowledge Based Companies”, în *Analele Universității din Oradea, Științe Economice*, vol. 2, 2012, pp. 337-342, <http://anale.steconomiceuoradea.ro/volume/2012/n2/047.pdf>.
33. Cohen S. și Kaimenakis N., „Intellectual capital and corporate performance in knowledge-intensive SMEs”, in *The Learning Organization*, vol. 14, nr. 3, 2007, pp. 241-262.
34. Dănescu T. și **Beleneși M.**, „Financial performance versus non financial performance. Case study at Antibiotice Trading Company IASI”, în *Analele Universității din Oradea, Științe Economice*, volumul 1 (July), 2012, pp. 901-909, <http://steconomiceuoradea.ro/anale/volume/2012/n1/130.pdf>.
35. DeLong D.W. și Fahey L., „Diagnosing cultural barriers to knowledge management”, in *Academy of management executive*, vol. 14, nr. 4, 2000, pp. 113-127.
36. Dierks P.A. și Patel A., „What is EVA, and how can it help your company?”, in *Management Accounting* 79.5, Nov 1997, pp. 52-58, <http://search.proquest.com/openview/550106b07af4f6faa2abdd0c555bcb12f/1?pq-origsite=gscholar>.
37. Donaldson L. și Davis J.H., „Boards and company performance, Research challenges the conventional wisdom, Corporate governance”, in *An International Review*, 1994, pp. 151-160.
38. Dumay J. și Rooney J., „Is „If It Can’t Be Measured It Can’t Be Managed” Really True?”, in *Proceedings of the Third European Conference on Intellectual Capital*, University of Nicosia, Cipru, Aprilie 18-19, 2011, pp. 123-130.
39. Dumontier P. și Raffournier B., „Why firm comply voluntarily with IAS: an empirical analysis with Swiss data”, in *Journal of International Financial Management and Accounting*, vol. 9, nr. 3, 2002, pp. 216-245.
40. Edvinsson L. și Sullivan P., „Developing a model for managing intellectual capital”, in *European Management Journal*, vol. 14, nr. 4, 1996, pp. 356–364,
41. Carayannis E.G., Popescu D., Sipp C., Stewart M.D., „Technological learning for entrepreneurial development (TL4ED) in the knowledge economy (KE): Case studies and lessons learned”, in *Technovation* 26, 2006, pp. 419–443.
42. Fădur C.I., Ciotină D., Mironiuc M., „Empirical study on the degree of homogeneity of financial reporting concerning intangible assets”, în *Anale. Seria Științe Economice. Tibiscus*, Timișoara, vol. XVIII/2012, pp. 343-350, http://fse.tibiscus.ro/anale/Lucrari2012/kssue2012_051.pdf.
43. Fădur C.I., „Intangible Capital: the Relationship Between Profitability and Disclosure. An Empirical Analysis On the Romanian Companies”, în *Anale. Seria Științe Economice. Tibiscus*, Timișoara, vol. XIX/2013, pp. 264-269, http://fse.tibiscus.ro/anale/Lucrari2013/Lucrari_vol_XIX_2013_044.pdf.
44. Feleagă N., „Investitorii instituționali și guvernanta întreprinderii”, în *Revista Economie teoretică și aplicată*, nr. 10, 2006, pp. 55-60.
45. Feleagă N. și Feleagă L., „Guvernanta întreprinderii, părghie indispensabilă a politicii de maximizarea bogăției acționarilor și complementele ei contemporane”, în *Revista Economie teoretică și aplicată*, nr. 8, 2006, pp. 53-60.
46. Feleagă N. și Feleagă L., „Controverse privind politicile de evaluare, depreciere și contabilizare a fondului comercial”, în *Revista Economie teoretică și aplicată*, nr. 6, 2006, pp. 53-60.
47. Ferreira A.L., Branco M.C., Moreira J.A., „Factors influencing intellectual capital disclosure by Portuguese companies”, in *International Journal of Accounting and Financial Reporting*, vol. 2, nr. 2, 2012, pp. 1-21.
48. Firer S. și Williams S.M., „Intellectual capital and traditional measures of corporate performance”, in *Journal of Intellectual Capital*, vol. 4, nr. 3, 2003, pp. 348-360.
49. Firescu V., „Convergențe și divergențe în contabilitatea activelor intangibile în contextul globalizării schimburilor și transnaționalizării companiilor”, în *Analele Universității „Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu*, Seria Economie, nr. 3/2009, pp. 99-120.
50. Forbes D., „Immigration Futures”, *Australian International Education Conference Perth*, 10-13 October 2006.

51. Freudenberg M., „Composite Indicators of Country Performance: A Critical Assessment”, in *OECD Science, Technology and Industry Working Papers*, 2003/16, OECD Publishing, pp. 1-34, <http://dx.doi.org/10.1787/405566708255>.
52. Fuller S., „Is there life for sociological theory after the sociology of scientific knowledge?”, in *The Journal of the British Sociological Association*, vol. 29, nr. 1, 1995, pp. 159–166.
53. Ganea M. și Cârștina S., „Econometric Model to Quantify the Performance of Romanian Enterprises”, în *Revista Auditul financiar (Financial Audit Journal)*, anul XI, nr. 106 – 10/2013, pp. 46-56.
54. Grosu C. și Almășan A., „Activele imateriale – resurse importante pentru gestiunea performantă a întreprinderii”, în *Economie teoretică și aplicată*, nr. 8/2006, pp. 79-84.
55. Halim H.A., „Intellectual Capital Disclosure Amphasis: An Analysis of Malaysian Annual Reports”, in *World Review of Business Research*, vol. 4, nr. 2, July 2014 issues, pp. 1-14.
56. Healy P.M. și Palepu K.G., „Information Assymetry, Corporate Disclosure and the Capital Markets: A Review of the Empirical Disclosure Literature”, in *Journal of Accounting and Economics*, vol. 31, 2001, pp. 405–440.
57. Heng L.H., Othman N.F.M., Rasli A.M., Iqbal M.J., „Fourth Pillar in the Transformation of Production Economy to Knowledge Economy”, in *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, vol. 40, 2012, pp. 530 – 536.
58. Hitt M.A., Biermant L., Shimizu K., Kochhar R., „Direct and Moderating Effects of Human Capital on Strategy and Performance in Professional Service Firms: A Resoutce-Based Perspective”, in *The Academy of Management Journal*, vol. 44, nr. 1, 2001, pp. 1-44.
59. Holt G. și Holt A., „Intellectual capital – Hidden fortune not reflected in financial statements”, în *Analele Universității „Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu, Seria Economie*, nr. 3/2010, pp. 161-170.
60. Ibikunle J., Oba V.C., Nwufu C., „Determinants of intellectual capital disclosures in Nigeria”, in *Acta Universitatis Danubius – ECONOMICA*, vol. 9, nr. 6, 2013, pp. 195-206.
61. Kaiser H.F. și Rice J., „Little Jiffy, Mark IV”, in *Educational and Psychological Measurement*, vol. 34, nr. 1, 1974, pp. 111–117.
62. Kaplan R.S. și Norton D.P., „Using the Balanced Scorecard as a strategic management system”, in *Harvard Business Review*, Ianuarie-Februarie, 1996, pp. 75-85.
63. Kendrick J.W., „Some Theoretical Aspects of Capital Measurement”, in *American Economic Review*, vol. 51, nr. 2, 1961, pp. 102-111.
64. McPhail K., „Where is the ethical knowledge in the knowledge economy? Power and potential in the emergence of ethical knowledge as a component of intellectual capital”, in *Critical Perspectives on Accounting*, vol. 20, nr. 7, 2009, pp. 804–822.
65. Knapp T.R. și Swoyer V.H., „Some empirical results concerning the power of Bartlett's test of the significance of a correlation matrix”, in *American Educational Research Journal*, vol. 4, nr. 1, Jan. 1967, pp. 13-17.
66. Lev B., „Intangible Assets; Concepts and Measurements”, in *Encyclopedia of Social Measurement*, vol 2, 2005, pp. 299-305.
67. Lev B. și Sougiannis T., „The capitalization, amortization and value relevance of R&D”, *Journal of Accounting and Economics*, vol. 21, 1996, pp. 107-138.
68. Li J., Pike R., Haniiffa R., „Intellectual capital disclosure in knowledge rich firms: the impact of market and corporate governance factors”, working paper, nr. 07/06, april 2007, <http://www.doc88.com/p-011708041677.html>.
69. Li J., Mangena M., Pike R., „The effect of audit committee characteristics on intellectual capital disclosure”, in *The British Accounting Review*, vol. 44, nr. 2, 2012, pp. 98–110.
70. Lin B.C., „A Sustainable Perspective on the knowledge Economy: A Critique of Austrian and Mainstream Views”, in *Ecological Economics*, vol. 60, nr. 1, 2006, pp. 324–332.
71. Lönnqvist A., „Measurement of Intangible Assets – An Analysis of Key Concepts”, in *Frontiers of E-Business Research*, 2002, pp. 275–293.
72. Luban F., „Formarea continuă și managementul cunoașterii”, în *Revista Economia. Seria Management*, vol. 8, nr. 1/2005, pp. 98-117.
73. Majdalany G. și Henderson J., „Voluntary Disclosure of Intellectual Assets and Intellectual Liabilities: Impact on Financial Performance in Publicly Listed Firms in the United Arab

- Emirates”, in *The Electronic Journal of Knowledge Management*, vol. 11, nr. 4, 2013, pp. 325-338.
74. Mironiuc M., „Analiza financiară versus analiza extra-financiară în măsurarea performanțelor întreprinderii durabile”, în *Economie teoretică și aplicată*, supliment simpozion științific 29-31 Mai 2009(b), pp. 151-166.
  75. Mondal A. și Ghosh S.K., „Determinants of intellectual capital disclosure practices of indian companies”, in *Journal of Commerce & Accounting Research*, vol. 3, nr. 3, 2014, pp. 25-36.
  76. Muhammad N.M.N. și Ismail M.K.A., „Intellectual capital efficiency and firm's performance: Study on Malaysian Financial Sectors”, in *International Journal of Economics and Finance*, vol. 1, nr. 2, August 2009, pp. 206-212.
  77. Muntean M., Danaiața D., Margea C., „Managementul cunoștințelor în societatea bazată pe cunoaștere”, în *Revista Informatică Economică*, nr. 2 (18)/2001, pp. 13-22.
  78. Nyoman Wijama A.P., Sutirno M., Wirakusuma A., „The Voluntary Disclosure of Intellectual Capital: A Longitudinal Study from Public Firms in Indonesia”, in *Research Journal of Finance and Accounting*, vol. 4, nr. 12, 2013, pp. 1-10.
  79. Oliveira L., Rodrigues L.L., Craig R., „Firm-specific determinants of intangibles reporting: evidence from the Portuguese stock market”, in *Journal of Human Resource Costing & Accounting*, vol. 10, nr. 1, 2006, pp. 11-33.
  80. Opreșcu R., „The Journey to Competitiveness: EU Speeding up on the Road Paved with Knowledge and Innovation”, în *Analele Universității din Oradea, Științe Economice*, vol. 1, 2011, pp. 118-124.
  81. Petty R.M., Cuganesan S., Finch N., Ford G., „Intellectual Capital and Valuation: Challenges in the Voluntary Disclosure of Value Drivers”, in *Journal of Finance and Accountancy*, August 2009, pp. 1-7, <http://www.aabri.com/manuscripts/09177.pdf>.
  82. Popa D.N., Balint Platon J., Bogdan V., „Voluntary disclosure and performance in time of economic instability. The case study of Turism Felix Company”, in *The Annals of the University of Oradea. Economic Sciences*, volumul 1, 2010, pp. 577-584, <http://anale.steconomiecuoradea.ro/volume/2010/n1/090.pdf>.
  83. Popa D., Kiss M., Sziki K., „Contemporary approaches of company performance analysis based on relevant financial information”, in *The Annals of the University of Oradea. Economic Sciences*, volumul 2, 2012, pp. 708-715, <http://anale.steconomiecuoradea.ro/volume/2012/n2/107.pdf>.
  84. Prabowo R. și Angkoso K.S., „Factors Influencing the Extent of Web-Based Disclosure: An Empirical Analysis of Indonesian Manufacturing Firms”, in *Jurnal Akuntansi Dan Keuangan*, vol.8, nr. 2., November, 2006, pp. 92-98.
  85. Precob C.I., „Considerații referitoare la capitalul intangibil al companiilor românești”, în *Revista Auditul financiar*, anul XII, nr. 109 – 1/2014a, pp. 38-45.
  86. Precob C.I., „Studiu privind asocierile dintre capitalul intangibil și unii factori contextuali”, în *Revista Auditul financiar*, anul XII, nr. 110 – 2/2014b, pp. 45-50.
  87. Pyis L., „Intellectual Capital Accounting – How To Measure the Unmeasurable”, in *Proceedings of the Third European Conference on Intellectual Capital*, University of Nicosia, Cipru, Aprilie 18-19, 2011.
  88. Raj J.R. și Seetharaman A., „The role of accounting in the knowledge economy”, in *African Journal of Business Management*, vol. 6, nr. 32, 2012, pp. 9307-9316.
  89. Ramanauskaitė A. și Laginauskaitė M.R., „Disclosure on intellectual capital in annual reports of Nasdaq OMX Baltic-listed companies”, in *Ekonomika*, vol. 93, nr. 4, 2014, pp. 135-156.
  90. Reynaud E., *Développement durable et entreprise: vers une relation symbiotique*, Journée AIMS, Atelier développement durable, ESSCA Angers, 2003, pp. 1-15.
  91. Robu V. și Vasilescu C., „Îmbunătățirea sistemului de guvernare corporativă – strategie de creștere a performanței globale a întreprinderii”, în *Revista de Contabilitate și informatică de gestiune*, nr. 10, 2004.
  92. Rooney D., „Knowledge, economy, technology and society: The politics of discourse”, in *Telematics and Informatics*, vol. 22, nr. 4, November 2005, pp. 405-422.
  93. Roslender R. și Fincham R., „Thinking Critically about Intellectual Capital Accounting”, in *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, vol. 14, nr. 4, 2001, pp.383 - 399.
  94. Sabău G.L., „Know, live and let live: Towards a redefinition of the knowledge-based economy – sustainable development nexus”, in *Ecological Economics*, vol. 69, 2010, pp. 1193-1201.

95. Sârbu A., „Contribuția unei bune guvernări corporative asupra creării de valoare a companiei”, în *Revista OEconomica*, nr. 03/2008, pp. 91-100.
96. Schiopoiu Burlea A., „Impactul capitalului intelectual asupra performanței organizației”, în *Revista Informatică Economică*, nr 1(25)/2003, pp. 119-122.
97. Shapira P., Youtie J., Yogeesvaran K., Jaafar Z., „Knowledge economy measurement: Methods, results and insights from the Malaysian Knowledge Content Study”, in *Research Policy*, vol. 35, 2006, pp. 1522-1537.
98. Siminică M., Circiumaru D., Simion D., „The Correlation between the Return on Assets and the Measures of Financial Balance for Romanian Companies”, in *International journal of mathematical models and methods in applied sciences*, vol. 6, nr. 2, 2012, pp. 249-256.
99. Spence A.M., „Job Market Signaling”, în *Readings in Microeconomics*, Time Mirror/Mosby College Publishing, 1986, pp. 286-305.
100. Stoian M., „Analiza performanțelor financiare ale companiei de construcții în context decizional”, în *Revista Urbanism. Arhitectură. Construcții*, vol. 2, nr. 2, 2011, pp. 67-70.
101. Șerban E.C. și Crețu R.F., „Are SMEs in Romania Innovating?” în *Economie teoretică și aplicată*, supliment simpozion științific 29-31 Mai 2009, pp. 76-82.
102. Taliyang S.M. and Jusop M., „Intellectual capital disclosure and corporate governance structure: evidence in Malaysia”, in *International Journal of Business and Management*, vol. 6, nr. 12, December 2011, pp. 109-117.
103. Teiușan S.C., „Performance or Non-Performance at National Coal Company?” in *Annales Universitatis Apulensis Series Oeconomica*, vol. 3, nr. 8/2006, pp. 1-7.
104. Vasilescu L., „Evaluarea performanței firmei pe baza indicatorilor financiari”, în *Analele Universității „Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu*, Seria Economie, nr. 3/2011, pp. 159-166, http://www.utgjiu.ro/revista/ec/pdf/2011-03/20_LAURA_VASILESCU.pdf.
105. Weber A.S., „The role of education in knowledge economies in developing countries”, in *Procedia Social and Behavioral Sciences*, vol. 15, 2011, pp. 2589–2594.
106. Zéghal D. și Maaloul A., „Analysing value added as an indicator of intellectual capital and its consequences on company performance”, in *Journal of Intellectual Capital*, vol. 11, nr. 1, 2010, pp. 39 - 60.
107. Zéghal D. și Maaloul A., „The accounting treatment of intangibles – A critical review of the Literature”, in *Accounting Forum*, vol. 35, nr. 4, 2011, pp. 262– 274.

3. Alte publicații (teze de doctorat, rezumate ale tezelor de doctorat, resurse disponibile în format electronic)

1. Bewater Studio Ltd., *Intellectual capital report, 2010-2011*, <http://www.ipd.gov.hk/eng/ICM/company2010/Bewater.pdf>.
2. Blaug R. și Lekhi R., *Accounting for intangibles: Financial reporting and value creation in the knowledge economy* – Research Republic LLP – The Work Foundation, 2009, pp. 1-84, http://www.theworkfoundation.com/downloadpublication/report/223_223_intangibles_final.pdf.
3. Brătian (Gavrea) C., *Rolul diagnosticului organizațional în îmbunătățirea performanțelor firmei*, teză de doctorat, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, 2010.
4. Burja C. și Burja V., „Assessing the Knowledge Economy’s Performance in Romania”, in *Proceedings of the 12th European Conference on Knowledge Management: Eckm 2011*, pp. 139-148, <http://www.google.ro/books>.
5. Chen D.H.C. și Dahlman C.J., *The Knowledge Economy, the KAM Methodology and World Bank Operations*, World Bank Institute Working Paper, 2005, <http://ssrn.com/abstract=841625>.
6. Codul de Guvernare Corporativă (CGC) - Ghid de implementare, disponibil la adresa, http://www.bvb.ro/info/Rapoarte/Diverse/Ghid%20GC_Ed1_martie%202010.pdf.
7. Comisia Europeană, *Bilanțul Strategiei Europa 2020 pentru o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii*, Bruxelles, 2014, http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/europe2020stocktaking_ro.pdf.
8. Cozma A. și Popa L., *Capitalul Intangibil – Resursă Vitală A Organizației Secolului XXI*, Târgu Mureș 2007, http://www.upm.ro/facultati_departamente/ea/onm2007/SECTIUNEA%202/Cozma_Adina_Popa_Lidia.pdf.

9. Curaj A. și Jianu I., *Capitalul intelectual organizațional*, 2008, <http://www.knowledgedynamics.ro/?p=12>.
10. De Muro P., Mazziotta M., Pareto A., „Composite indices for multidimensional development and poverty: An application to MDG indicators”, in Wye City Group Meeting. Held in Rome, Italy: June, 2009, http://www.fao.org/fileadmin/templates/ess/pages/rural/wye_city_group/2009/Paper_3_b2_DeMuro-Mazziotta-Pareto_Measuring_progress_towards_MDGs.pdf.
11. Departamentul pentru Afaceri Europene, „Reforme naționale pentru creșterea inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii la orizontul anului 2020”, în *România și Strategia Europa 2020*, București 2011, http://www.fonduri-ue.ro/res/filepicker_users/cd25a597fd-62/Documente_Suport/Studii/1_Studii_POR/10_Romania_si_strategia_ue_2020.pdf.
12. Drăghici C., *Modalități de creare de valoare într-o societate comercială*, http://mastermrufeaa.ucoz.com/Cristina_Radici-Modalitati_de_creare_de_valoare_in.pdf.
13. Edvinsson L., *Knowledge Navigation And The Cultivating Ecosystem For Intellectual Capital*, 2008, http://www.corporatelongitude.com/%28X%281%29S%28sei0zjz1sg0vq55tzzmmyln%29%29/download/Inspired_by_Knowledge.pdf.
14. European Committee for Standardization (Comite European de Normalization – CEN), *European Guide to good Practice in Knowledge Management - Part 4: Guidelines for Measuring Knowledge Management*, 2004, <ftp://cenftp1.cenorm.be/PUBLIC/CWAs/e-Europe/KM/CWA14924-04-2004-Mar.pdf>.
15. Filip D. (coord.), Pînzariu A.I., Pricop C.I., *Strategia Europa 2020 și stadiul implementării în România*, București, 2014, http://europedirectbucuresti.ier.ro/wp-content/uploads/brosura_europa_2020_8mb.pdf.
16. Lambe P., *Accounting for Knowledge Management*, 2002, <http://greenchameleon.com/thoughtpieces/account.pdf>.
17. Mansour E., Mohamad A.A., Missi F., „Validity of Accounting Models in the Knowledge Era”, *Mansour and Mediterranean Conference on Information Systems 2008 (EMCIS 2008)*, Dubai, http://www.researchgate.net/profile/Ebrahim_Mansour2/publication/228417638_VALIDITY_OF_ACCOUNTING_MODELS_IN_THE_KNOWLEDGE_ERA/links/00b7d5310c19f425a4000000.pdf.
18. Meritum, *Guidelines for managing and reporting on intangibles*, January 2002, http://www.pnbukh.com/files/pdf_filer/MERITUM_Guidelines.pdf.
19. Mourão P., „Towards a Fiscal Illusion Index”, MPRA_paper_9760, 2007, <http://mpra.ub.uni-muenchen.de/9760/>.
20. OECD, Principles of Corporate Governance, disponibil la adresa, <http://www.oecd.org/dataoecd/32/18/31557724.pdf>.
21. Pinteia M.O., *Abordări financiare și non-financiare privind creșterea performanțelor entităților economice*, rezumatul tezei de doctorat, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, 2011.
22. Ramboll Group, *Holistic Enterprise Model*, <http://www.ramboll.com/about-us/responsible-and-holistic/holisticcenterprisemodel>.
23. Rațiu P.I., *Strategii de îmbunătățire a performanțelor profesionale ale angajaților*, teză de doctorat, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, 2012.
24. Rogojeanu A., *Magia comunicării*, http://www.contabilizat.ro/cursuri_de_perfectionare~categoria-management_si_marketing-numericomunicare_si_limbaj_economic.html.
25. Smith K., *What is the 'Knowledge Economy'? Knowledge Intensity and Distributed Knowledge Bases*, 2002, <http://eprints.utas.edu.au/1235/1/2002-6.pdf>.
26. Suciu M.C., *Activele intangibile și capitalul intelectual – factori cheie ai convergenței*, Academia Română, Institutul Național de Cercetări Economice, Seria Working Papers, nr. 7, București, 2008, <http://www.moyak.com/papers/convergence-economy-knowledge-competitive.pdf>.
27. Sveiby K.E., *Methods for Measuring Intangible Assets*, 2001, updated 27 April 2010, <http://www.sveiby.com/articles/IntangibleMethods.htm>.
28. The European Group of Valuers' Associations, *European Valuation Standards, 7th Edition, EVS 2012*, <http://www.tegova.org/en/p4fe1fcee0b1db>.

29. *The Knowledge-Based Economy*, OCDE, Paris, 1996, <http://www.oecd.org/science/scienceandtechnologypolicy/1913021.pdf>.
30. The World Summit on the Information Society, WSIS Forum 2012 Outcome Document, *Identifying Emerging Trends and a Vision Beyond 2015!*, International Telecommunication Union (ITU), Geneva, 2012, <http://groups.itu.int/LinkClick.aspx?fileticket=3T8l-8df8yw%3d&tabid=2103>.
31. UNESCO, *Towards knowledge societies*, UNESCO world report, 2005, <http://unesdoc.unesco.org/images/0014/001418/141843e.pdf>.
32. Van den Berg H., *Models of intellectual capital valuation: a comparative evaluation*, 2003, http://www.academia.edu/722926/Models_of_intellectual_capital_valuation_a_comparative_evaluation.
33. Weber, A., *New Math for a New Economy*, interviu cu Baruch Lev, <http://www.fastcompany.com/magazine/31/lev.html?page=0%2C3/>.
34. World Bank Institute, *Measuring Knowledge in the World's Economies: Knowledge Assessment Methodology and Knowledge Economy Index*, Washington: Knowledge for Development (K4D) Program, 2010.

4. Reglementări naționale și internaționale

1. FASB – Financial Accounting Standards Board - *Qualitative characteristics of Accounting Informations*, 2008, <http://www.fasb.org/cs/BlobServer?blobcol=urldata&blobtable=MungoBlobs&blobkey=id&blobwhere=1175820900526&blobheader=application%2Fpdf>.
2. IASB – International Accounting Standards Board, *The Conceptual Framework for Financial Reporting 2010*, OB 2.
3. OMFP nr. 3.055/2009 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu directivele europene, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 766 bis din 10 noiembrie 2009.
4. OMFP nr. 1121/2006 din 4 iulie 2006 privind aplicarea Standardelor Internaționale de Raportare Financiară, publicat în Monitorul Oficial nr. 602 din 12 iulie 2006, <http://www.lexex.ro/Ordin-881-2012-121142.aspx>.
5. OMFP nr. 1286 din 1 octombrie 2012 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu Standardele internaționale de raportare financiară, aplicabile societăților comerciale ale căror valori mobiliare sunt admise la tranzacționare pe o piață reglementată, publicat în Monitorul Oficial nr. 687 bis din data de 4 octombrie 2012, art. 12, http://static.anaf.ro/static/10/Anaf/legislatie/OMFP_1286_2012.pdf.
6. OMFP nr. 1802/2014 pentru aprobarea Reglementărilor contabile privind situațiile financiare anuale individuale și situațiile financiare anuale consolidate, publicat în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 963 din 30 decembrie 2014.
7. Legea contabilității nr. 82/1991, republicat în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 454 din 18/06/2008.

5. Pagini web, Link-uri

1. <http://www.bnro.ro/Publicatii-periodice-204.aspx>
2. <http://www.bontis.com/> pagina web Nick Bontis.
3. <http://www.businessdictionary.com/definition/intellectual-capital.html>
4. <http://www.bvb.ro/> - Buletin Lunar BVB (perioada: Ian. 2006 – Dec. 2013)
5. http://centre.ubbcluj.ro/fondurieurope/utile/files/instructiuni/4_10.03.2009/Ghid_privind_previziunea_fluxului_de_numerar_-_cash_flow.doc
6. <http://dexonline.ro>
7. <http://www.ebalancedscorecard.ro/pages/conceptul-bsc/> pagina web dedicată metodei Balanced ScoreCard.
8. <http://www.emeraldinsight.com/>
9. http://en.wikipedia.org/wiki/Corporate_governance
10. <http://finapps.forbes.com/finapps/jsp/finance/compinfo/CIATAGlance.jsp?tkr=MSFT>
11. <http://home.comcast.net/~sharov/PopEcol/tables/chisq.html>
12. <http://www.iasplus.com/standard/ias38.htm>

13. <http://ideas.repec.org/>
14. <http://www.insse.ro/cms/rw/pages/buletinelunare.ro.do>
15. www.intangiblebusiness.com/Brand-Services/Financial-services/News/How-to-value-internet-companies~2439.html
16. <http://www.ivsc.org/> - Standardele Internaționale de Evaluare
17. <http://www.kmarket.ro/index/index.php>
18. <http://pages.stern.nyu.edu/~blev/> pagina web Baruch Lev.
19. <http://www.sciencedirect.com/>
20. <http://www.ssm.com/>
21. <http://www.sveiby.com/> pagina web Karl Erik Sveiby.
22. <https://www.tradeville.eu/>
23. www.vaic-on.net/download/VAIC- calculation.pdf
24. <http://www.valuebasedmanagement.net/index.html>